

KIK

KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

Aastaraamat
2015

Aastaraamat 2015

Tallinn 2016

Faktid KIKist 2015. aastal

1.

Rahandusministeerium korraldas Eesti eurotoe konkursi, kus esikohale tuli puhta joogivee kindlustamine 100 000-le eestimaalasele ja teisele Leevi kalapääsu projekt. Veemajanduse ja vooluveekogude tervendamise projekte rahastati Ühtekuuluvusfondist (ÜF) ning toetusi vahendas KIK.

2.

KIK tähistas maikuus oma 15. aastapäeva konverentsiga, kus sõna said mitmed keskkonnavaldkonna organisatsioonid.

3.

KiKi Facebooki lehel toimus taas Maakonnasipelgas 2014 konkurs, et tunnustada eelneval aastal valminud häid projekte ja nende elluviijaid ning innustada uusi taotlejaid.

4.

KIKaSe andmesüsteemis võeti kasutusele uuendatud programmpõhised taotlusvormid, mis lihtsustavad toetuse taotlejatel taotluste täitmist.

5.

Koostöös Keskkonnaministeeriumiga töötati välja reglement KiKi korraldatavate uuringute läbiviimiseks. Toimus ka pilootuuring teemal „Sigade matmispaikade analüüs”, mille põhjal tehti ülevaade riiklikule tauditõrje komisjonile.

6.

Toetuse taotlejatele mõeldud infopäevadel ja üritustel osales ca 800 inimest.

7.

Teist korda toimunud tudengite energia- ja ressursisäästukonkursile Negavatt laekus 29 ideed 10-st ülikoolist. Konkursi kolm võiduprojekti olid: TÜ projekt „Võta kraanist”, TTÜ idee „Scrubber” ning TÜ algatus „Jõusaal”.

8.

Valitsus tegi uue laenu andmise otsuse KIKile veeprojektide kaasfinantseerimiseks 30 miljoni euro ulatuses eelarveperioodil 2014–2020.

9.

Eesti keskkonnatasude raha vahendavast keskkonnaprogrammist tegi KIK 2015. aastal väljamakseid 32,1 miljoni euro eest.

10.

KIK vahendas 2015. aastal välisabi (ERF, ESF, ÜF ja RIS) kokku summas 98,6 miljonit eurot.

11.

KIK sai Euroopa Rohelise Kontori tunnistuse.

12.

KIK oli seitsme linna tänavavalgustuse uuendamise projektis esmakordselt nii toetuse suunaja kui ka projektijuht.

Sisukord

- 2 Faktid KIKist 2015. aastal
- 4 KIK lühidalt
- 5 KIKi nõukogu esimees Marko Pomerants: „15 aastat tööd parema keskkonna nimel“
- 6 KIKi juhatuse liikmed: „Suure mõjuga keskkonnaprojektide aasta“
- 10 Seitse Eesti linna said uue tänavavalgustuse
- 12 „Võta kraanist!“ innustab kraanivett tarbima
- 14 KIKi toetusesaaja Malle Tomson: „Kalapääsude rajamise tööpõld on lai“
- 15 KIKi toetusesaaja Hiiu vald: „Kärdlas saavad uue hingamise pargid ja jõgi“

- 48 Finantsaruanded
- 53 Audiitori kinnitus

KIK lühidalt

Keskonnainvesteeringute Keskus (KIK) on Eesti juhtiv keskkonnaabi ja -investeeringute suunaja. KIK on homse hoidja, mille toel viiakse igal aastal ellu tuhandeid projekte, et parandada ja säilitada Eesti keskkonnaseisundit, heastada keskkonnakahjustusi või taastoota loodusvarasid.

MISSIOON

Suunata iga euro maksimaalselt efektiivselt Eesti inimeste, terve elukeskkonna ja riigi ressursisäästliku arengu heaks.

VISIOON

Eesti ökoloogiline jalajälg on vähenenud tänu KIKi ja partnerite tõhusale koostööle.

PÕHIVÄÄRTUSED

ASJATUNDLIKKUS

Tunneme oma valdkonda. Kasutame tööks parimaid teadmisi, oskusi ja kogemusi. Arendame end, et saada paremaks, asjatundlikumaks.

AVATUS

Tunnustame ja väärtustame ideede ja lahendite mitmekesisust, hindame lihtsust ja läbipaistvust. Oleme tolerantsed ja oma organisatsioonile lojaalsed, pakume väärtusi loovaid lahendusi.

SIHIKINDLUS

Teame oma eesmärgi. Tegutseme pühendunult ja tõhusalt, et neid saavutada.

AUSUS

Oleme ausad ja põhimõttekindlad ning oma organisatsioonile lojaalsed. Me ei aktsepteeri raha väärkasutust. Hindame koostööd partneritega, kes jagavad samu väärtusi.

KOOSTÖÖ

Väärtustame ja loome koostööd, mis soodustab keskkonnateadlikku käitumist ning tagab keskkonnainvesteeringute maksimaalse positiivse mõju.

RAHASTUSALLIKAD

Eesti keskkonnatasud

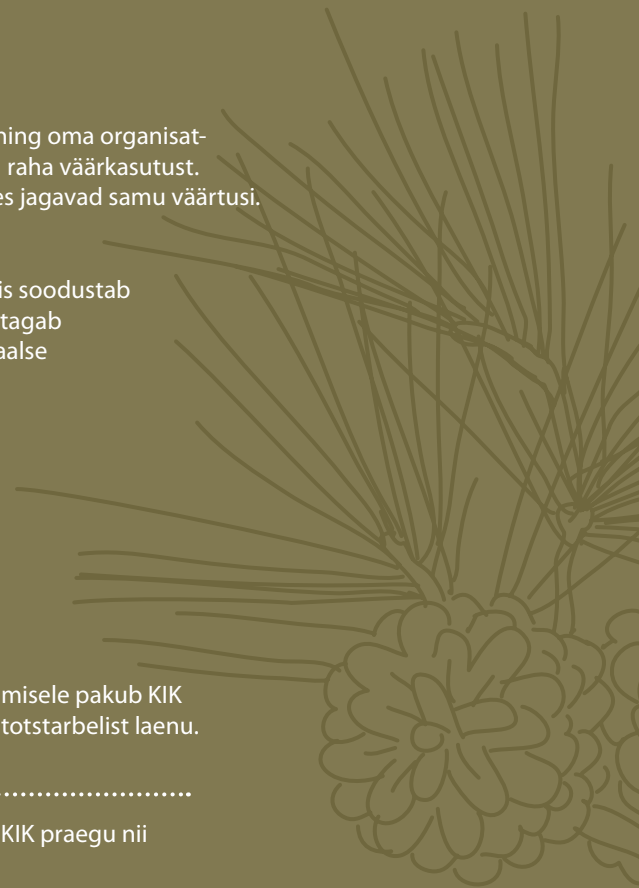
CO₂ saastekvoodi müügist saadav tulu

Euroopa Liidu struktuurivahendid

Lisaks keskkonnaprojektide rahastamisele pakub KIK võimalust taotleda elluviimiseks sihtotstarbelist laenu.

KIK asutati 2000. aastal Rahandusministeeriumi poolt. Tulenevalt oma tegevuse laiast spektrist tegutseb KIK praegu nii Keskkonnaministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Siseministeeriumi haldusalas.

15 aastat tööd parema keskkonna nimel

Keskkonnaministri ja KIKi nõukogu esimehe **Marko Pomerantsi** hinnangul on KIKi 15-aastane kogemus riigi jaoks oluline väärtus. KIK on püsivalt kandnud keskkonnaseisundi säilitaja ja homse hoidja rolli.

Kuidas paistis KIKi tegevus nõukogule 2015. aastal?

Osalesin KIKi nõukogu töös vaid kolmveerand aastat, aga hinnang oleks sama ka kogu aasta kohta. KIK toimib. 15-aastase töötulemusena on see ju ka ootuspärane.

Millised olid eelmise aasta kõige olulisemad projektid ja miks?

Suurtest asjadest pean üheks olulisemaks oktoobris Narvas valminud mastaapset veeprojekti. Enam kui 45 miljonit eurot maksnud projekti rahastati KIKi kaudu Ühtekuuluvusfondist ning tänu sellele sai Eesti suuruselt kolmas linn nüüdisaegse veemajandustaristu ja 58 000 inimest puhta joogivee. Olin avamisel kohal, vesi maitstud. Tunnistan joogikõlblikuks.

Aasta lõpus valmis Tallinna 3. ja 4. trammiliini rekonstrueerimise projekt, millele tõttu said liinidele tulla uued, tänapäevased trammid ning liikumine Tondilt ja Lasnamäelt kesklinna muutus kiiremaks ja keskkonnasõbralikumaks. Silmale on ka ilus vaadata.

Detsembris jõudis lõpule viimase nõuetele mittevastava prügila sulgemise protsess. KIKi nõukogu erakorralise otsusega toetati Nordkalk ASI projekti, et sulgeda endise Rakke lubjatehase prügil. Teema lõppenud. Tegemist oli viimase suletava prügilaga, mille 4,47-hektari suurune ala korrastati.

Detsembris toimunud Haapsalu seminaril võeti kokku seitsme linna tänavavalgustuse uuendamise projekt, mis vältas üle kahe aasta ning maksis 18 miljonit eurot. Sellest 90% kaeti KIKi

Foto: Kaupo Kikkas

kaudu Austria ja Eesti riigi vahelisest CO₂ kvoodi müügitulust, ülejäänud osa tasusid linnad. KIK oli projektis nii toetuse suunaja kui ka projektijuhi rollis. Oman arusaama Paide linna näitel. Tulemus on säästuandev ja pimedal ajal nauditav.

Mida ootate KIKilt järgnevatel aastatel ja ka kaugemas tulevikus?

See on hea küsimus kahel põhjusel. Vabariigi Valitsuse kabinetiotsus põlevkivisektori päästmiseks omab olulist finantsmõju KIKile nii 2016. kui 2017. aastal. Kui kabinetiotsus seaduseks saab, peame me uute napimate oludega kohanema. Teisalt otsivad kaks ministrium, Rahandusministeerium ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, teid rakendusüksuste konsolideerimiseks. Tulemus prognoosimatu. Minu ootused on seotud sellega, et KIKi kogemus rakendatud saaks.

Milliseks hindate täna eestlaste keskkonnateadlikkust? Milline on selle juures KIKi roll?

Keskkonnateadlikkuse tõstmiseks on Eestis ruumi küll ja veel. KIK on siin olnud oluline panustaja. Toon eraldi esile KIKi enda algatatud Negavati konkursi toimimise.

Selge on see, et KIK peab vähenevate vahendite tingimustes oma edaspidiseid võimalusi adekvaatselt hindama.

A photograph of three men in business suits standing on a rooftop terrace. The man on the left is bald with glasses and a beard, wearing a dark blue suit and a patterned tie. The man in the middle is wearing a dark blue suit and a blue tie. The man on the right is wearing a grey suit and a light blue tie. They are standing in front of a glass railing with a cityscape visible in the background. The sky is clear and blue. There is a decorative leaf graphic in the top right corner.

Suure mõjuga keskkonnaprojektide aasta

2015. aasta oli KIKile teine aasta, mil jätkus töö vahendite võimalikult tõhusa suunamise nimel ning lõppesid mitmed mahukad, Eesti inimeste elukeskkonda uuele kvaliteedile viivad projektid. Möödunud aasta mõtteid jagavad KIKi juhatuse liikmed Lauri Tammiste, Veiko Kaufmann ja Andrus Kimber.

Mida aastast kõige rohkem esile tooksite?

Veiko Kaufmann (VK): Juhatuse esimehena hindan kõige kõrgemalt seda, et KIKi nõukogu hindas KIKi eesmärkide täitmise väga heaks. 2014–2020 arengukava kohaselt on KIKi eesmärk suurendada meie kaudu suunatavate vahendite tulemuslikkust ja mõjusust. Aastale tagasi vaadates on hea meel tõdeda, et organisatsioon selle sihi suunas ka tõesti liigub. Mida aktiivsemad oleme ise, seda suuremad on meie tegevusest sõltuvad keskkonnamõjud.

Lauri Tammiste (LT): Kõige rohkem tegi heameelt see, et klientid on meie tööga endiselt rahul. 2015 meie klientide seas läbi viidud uuringust selgus, et keskmine klientide rahulolu projektide elluviimisel on varasemast kõrgem. Rahulolu tõusis ka nende klientide seas, kelle rahataotlust ei rahuldatud, mis näitab, et meie professionaalsust ja nõustamist hinnatakse kõrgelt.

Andrus Kimber (AK): 2015 oli eurorahade ehk struktuuri-toetuste osas justkui viljalõikuse aasta. Aasta jooksul lõppes rekordarv ehk ca 100 projekti. Näha nii suurt positiivset tulemit meie abiga rahastatud projektidest lõi positiivse meeleolu kogu organisatsioonis.

Milline oli aasta keskkonnatasudest rahastatavale keskkonnaprogrammile?

VK: Nõukogu tegi aasta jooksul rahastamisotsuseid 45 miljoni euro osas ja selle summa poolest oli tegu viimaste aastate ühe mahukaima aastaga. Selle suure numbri taga on suur hulk KIKi inimeste tööd, et tagada toetuste võimalikult efektiivne ja sihipärane suunamine. Mõistagi peab meil olema piisavalt hea sõel, et vältida raha liiga kergekäelist kasutamist.

Kas ja kuidas on muutunud keskkonnaprogrammist rahastuse taotlemisprotsess?

VK: See on läinud läbipaistvamaks ja lihtsamaks. Juulis võtsime elektroonilises KIKAs andmesüsteemis kasutusele uuendatud programmipõhised taotlusvormid, mis lihtsustavad toe-

tuse taotlejatel taotluse täitmist. Samas lihtsustus seeläbi ka KIKi spetsialistidel info kontrollimine. Detsembris kinnitas KIKi nõukogu uuendatud keskkonnaprogrammi rahastamise korra 2016. aastaks, mis teeb protsessi veelgi selgemaks ning tagab, et rahastuse saaksid just suurima positiivse mõjuga projektid.

Kui peaksite välja tooma mõned silmapaistvamad keskkonnaprogrammi projektid, siis millised?

VK: Tooksin esile näiteks Tõdvasse rajatud Eesti esimese konnatauneli, mis on esimene selleotstarbeline püsirajatis Eestis, tänu millele saavad konnad turvaliselt liikuda. Samuti jäi hästi meelde „Killerkott 2” ehk õhukeste kilekottide vähendamise kampaania. Hinnanguliselt said sellest kampaaniast osa isegi 348 000 inimest. Viimase nõukogudeaegse prügilala sulgemine Rakkes pani punkti nõuetele mittevastavatele ja ajast-arust prügilatele.

Kuidas sai KIK hakkama eurotoetuste suunamise ja haldamisega?

AK: Aasta oli erakordselt tõine, sest tõmbasime joone alla eelmisele rahastusperioodile ning alustasime järgmisega. Positiivne oli see, et kõik 2007–2013 perioodi eurorahad said sendi pealt ära kasutatud. Rääkides kvaliteedist, siis projektide veamäär oli 0,08. Nullilähedane tulemus on saavutatud suuresti läbi ennetustegevuse ja nõustamise. Madal veamäär on ka toetusesaajatele kasulik, sest siis ei ole toetuse tagasimaksmise ohtu. Andsime projekti taotlejatele omafinantseeringuna ca 100 miljonit eurot laenu, millest oli väga suur abi projektide rakendamisel.

Samal ajal toimus aktiivne valmistumine uue rahastusperioodi käivitamiseks. Lõime aktiivselt kaasa uute meetmete väljatöötamises. Näiteks on täiesti uued energiatõhususe- ja biometaanimeetmed. Lisaks on uus teema raudteepeatuste meede, mille osas tegime juba ka 31 rahastamise otsust. Rahastame raudteepeatuste taristu juurdepääsuteid ja jalgrattaparklaid üle Eesti, mis teeb ühistranspordi kasutamise mugavamaks ja lihtsamaks.

Milliseid projekte teie esile tooksite?

AK: Lõpule jõudis Narva linna veeprojekt, millel on hästi suur mõju sealsele elanikkonnale. Projekt lahendas inimeste joogivee probleemi Eesti suuruselt kolmandas linnas. Sellised projektid, mis viivad väga otseselt inimeste elukvaliteeti uuele tasemele teevadki kõige rohkem rõõmu. Tooksin veel esile Tartu Ülikooli Loodusmuuseumi uue püsinäituse, mis on täiesti tipptasemel.

Lõppes ka seitsme linna tänavavalgustuse uuendamise projekt. KIK oli esmakordselt uues rollis – olite nii toetuse suunaja kui ka projektijuht. Kuidas see õnnestus?

AK: Uus ja innovatiivne projekt oli kokkuvõttes väga edukas. See on hea näide riigi ja toetust saanud omavalitsuste koostööst, sest KIK korraldas toetusesaajate eest kõik hanked ja vastutas programmi juhtimise eest. Sellise meetodiga saavutasime olulise rahalise kokkuhoiu. Riskid olid küll üsna suured, sest sarnaste projektide kogemus Eestis puudus. Seda suurem oli rõõm, et sedavõrd lühikese ajagraafikuga sai see edukalt tehtud.

Millised olid kommunikatsioonivaldkonna kaalukamad saavutused?

LT: Oleme teadlikult töötanud selle nimel, et tunnustada KIKi toetuste saajaid ning jagada infot KIKi rahastusvõimaluste kohta. Mullu oli KIKi projektide arv 19% väiksem, kuid kajastuste arv kasvas 4,4%. KIKi mainiti uudistes ligi 4000 korda, mis on rohkem kui 10 kajastust päevas, sealhulgas oli 99% kajastustest positiivsed ja/või neutraalsed. Kohaliku aspekti rõhutamiseks lõime Maakonnakonnasipelga auhinna ning kohalike inimeste hääletuse teel selgusid igas maakonnas kõige tublimad ehk Aasta Sipelgad. Aktiivne osavõtt näitas, et inimesed tunnevad tehtu üle uhkust ning auhindade nimel käis tihe rebimine.

Tudengite energiasäästukonkurss Negavatt toimus juba teist korda. Positiivne oli see, et ülikoolid elasid väga aktiivselt oma tudengitele kaasa. See annab tudengitele lisamotivatsiooni ja teisalt muudab ka juhtkonna mõtteviisi, et energiasäästu teema päevakorda võtta. Küsitlusel selgus, et Negavattist on

kuulnud juba pooled Eesti tudengid. Selle vilju saime nautida 2016. aasta Negavattil, kuhu laekus rekordarv ideesid.

2015. aastal töötas KIK koostöös Keskkonnaministeeriumiga välja reglemendi KIKi korraldatavate uuringute läbiviimiseks. Millega on tegu?

LT: Sageli on uuringute läbiviimise protsess üsna aegamõudev ja bürokraatlik ning tihtipeale ei ole ministeeriumidel nende läbiviimiseks endil haldusressurssi. Nii võib juhtuda, et ka olulise ja kiire analüüsi teostamisele kulub idee ja vajaduse tuvastamisest kuni uuringu valmimiseni üle aasta. Koostöös Keskkonnaministeeriumiga töötasime välja reglemendi, mille kohaselt võib uuringu korraldamise KIKile delegeerida. Meil on võimalik uuringu läbiviimise otsus suunata kiiresti nõukogule. Pilootprojektiks oli Aafrika sigade katku teema, sest valitsusel oli vaja kiiret analüüsi, millised võimalikud matmispaigad oleksid ohutud. Mõne kuuga saime koostöös Keskkonnameti, Keskkonnaministeeriumi ja Eesti Geoloogiakeskusega valmis analüüsi 27 võimalikust sigade matmispaigast üle Eesti, mille põhiküsimuseks oli põhjavee kaitstus. Saime pilootprojektiga kinnitust, et ressursikasutuse mõttes oli antud lahendus kiirem ja paindlikum ning seetõttu võiks sobivatel teemadel seda mudelit ka edaspidi kasutada. Tulevikus keskendume teemadele, mis on seotud just KIKi rahastatavate valdkondade arendamisega – näiteks on ettevalmistamisel analüüs sellest, kuidas seada kvaliteedinõudeid loodushariduskeskustele.

Kui keskkonnateadlik on teie meelest Eesti elanik ja kui suur roll on selle juures olnud KIKil?

LT: Kuigi riigi poolt KIKi kaudu rahastavate tegevuste täpset rolli on üsna keeruline välja selgitada, on Eesti ökoloogiline jalajalg kindlasti tänu KIKi ja partnerite tõhusale koostööle 15 tegutsemisaasta jooksul vähenenud. Neid inimesi on ju väga palju, kes vaatavad keskkonnaprogrammist toetatud ETV saadet Osoon või kuulavad Kuku raadiost Ilmaparandajat. Ka selles on riigi panus, et Eesti inimestel on võimalus käia Looduse Omnibusiga mööda Eestimaad või omatahtsi looduse- ja õpperadadel, olgu see Lahemaal, Ontika pangal või kivimite muuseumis Hiiu maal. Panustame palju keskkonnaharidusele laste seas ning iga maakond on nüüdseks saanud oma keskkonnahariduskeskuse, sh suurim neist on Tallinna Loomaia juures tegutsev.

Kuidas KIK ise rohelisi põhimõtteid järgib?

VK: Kui me tegeleme keskkonna parendamisega, on loomulik, et ka ise järgime oma igapäevaelus samu põhimõtteid. Meie kontor töötab rohekontori põhimõttel ning sellest kasvas välja lisaks idee tõsta keskkonnahoidlikke kriteeriume sisaldavate riigihangete arvu. Näiteks kasutame nüüd aastaraamatu trükkimiseks keskkonnasõbralikult toodetud paberit ning reiskorraldusteenust ostame majutusettevõttest, mis eelistab oma majapidamises keskkonnahoidlikke lahendusi.

Millised on KIKi järgmised suurimad väljakutsed?

VK: Teadmises, et keskkonnaprogrammi eelarve on edaspidi keskkonnatasude vähenemise tõttu väiksem, on kahtlemata väljakutseks sama tulemuse saavutamine. Seega peame

organisatsioonina senisest veelgi efektiivsemaks muutuma. Peame ära prioritseerima, mida rahastame ja fookusesse võtma need valdkonnad, mis kõige rohkem raha vajavad. See läbi saame raha mõju keskkonnale säilitada.

AK: Struktuuriotetuste osas on sama teema, sest uue perioodi töömaht võrreldes eelmise perioodiga suureneb. Kuna inimesi juurde võtta ei saa, tuleb leida sisemise efektiivsuse reserve, proovida protsesse automatiseerida.

LT: Kuna alanud on viimane suur eurorahade periood, siis töötame selle nimel, kuidas tulevikuks täiendavaid vahendeid ja finantsinstrumente Eesti keskkonnanohiuks kaasata ning loodame juba 2016 esimeste tulemusteni jõuda.

2015. a keskkonnaprogrammi rahastusotsused

Programm	Maksumus (eurot)
● Veemajandus	1 654 5529
● Atmosfääriõhu kaitse	3 424 671
● Looduskaitse	5 437 594
● Metsandus	5 195 311
● Keskkonnateadlikkus	3 244 013
● Keskkonnakorraldus	2 030 706
● Jäätmekäitlus	2 722 929
● Kalandus	1 204 767
● Maapõu	750 022
● Merekeskkond	1 026 705
● Kaas- ja sildfinantseerimine	3 523 820
KOKKU	45 106 067

2015. a välisvahendite väljamaksed

Valdkond	Maksumus (eurot)
● Veemajandus (ÜF)	53 938 425
● Jäätmekäitlus (ÜF)	12 156 859
● Säätsev transport (ÜF)	9 193 275
● Looduskaitse (ERF)	4 226 992
● Energeetika (ERF, RIS)	14 107 106
● Keskkonnaharidus (ESF, ERF)	1 645 604
● Keskkonnajäreelvalve ja -seire (ERF)	3 257 310
KOKKU	98 525 571

Kasutatud lühendid:

ÜF – Ühtekuuluvusfond
ERF – Euroopa Regionaalarengu Fond
ESF – Euroopa Sotsiaalfond
RIS – Roheline investeerimisskeem

Seitse Eesti linna said uue tänavavalgustuse

KIKi eestvedamisel said seitse Eesti linna sügiseks uue, LED-tehnoloogial põhineva tänavavalgustuse, mis on varasemaga võrreldes tunduvalt energia- ja keskkonnasäästlikum.

Haapsalu, Keila, Kuressaare, Jõhvi, Paide, Valga ja Võru tänavavalgustussüsteemid rekonstrueeriti pea täies ulatuses. Kokku paigaldati ligi 12 000 energiasäästlikku LED-valgustit ning asendamata jäid üksnes vähem kui 5 aastat vanad valgustid. Lisaks said kõik linnad endale nutikad juhtimissüsteemid, mis aitavad valgusteid jälgida ja juhtida vastavalt etteantud profiilidele, valguse peegeldusanduritele ja hämaraanduritele.

Tänavavalgustusprojekti maksumus oli kokku 18 miljonit eurot. Projekti maksumusest valdava osa ehk 16,2 miljonit eurot vahendas KIK rohelisest investeerimisskeemist ehk kvoodimüügi tulust Austriale. Ülejäänud kümnendiku ehk 1,8 miljonit eurot tasusid linnad omafinantseeringuna.

KIKi esialgsete hinnangute järgi võiks energiasääst kõigi seitsme linna peale olla kokku suurusjärgus 5500 megavatt-tundi aastas ehk 0,7 miljonit eurot aastas. Lisaks rahalisele kokkuhoiule saab kasu ka keskkond, sest väiksema tarbimise tõttu jääb aastas õhku paiskamata ligi 6000 tonni süsihappegaasi. Sama hulga CO₂ tekitab üks keskmine majapidamine 425 aastaga.

Projekti tulemusena on linnades tänavate valgustus öösiti visuaalselt parem ning ühtlasem. Samuti on seal nüüdsest ohutum liikuda, sest täiendav valgustus on ka ülekäiguradade kohal. Tänu sellele, et välisvalgustus on paremini suunatud, vähenes tuntavalt n-ö valgusreostus.

Lisaks rahalisele kokkuhoiule saab kasu ka keskkond, sest väiksema tarbimise tõttu jääb aastas õhku paiskamata ligi 6000 tonni süsihappegaasi.

Foto: Tamber Allik

Erandlik projekt KIKile

Seitsme linna tänavalgustuse projekt oli KIKile erakordselt mahukas, sest lisaks tavapärasele toetusraha vahendamisele ja järelevalvele korraldas KIK toetuse saajate eest kõik hanked ja vastutas programmi projektijuhtimise eest. Kokku korraldas KIK 13 hanget, sh 12 rahvusvahelist.

Projekti raames tehti koostööd pea kõigi võrguvaldajatega, kelle taristu oli tööde piirkonnaga seotud. Mitmel pool õnnestus rekonstrueerimistööd võrguvaldajate töödega ühildada ehk samasse kaevikusse paigaldati lisaks tänavavalgustuse kaabeldusele ka side- või elektrikaablid. Seeläbi ei pidanud ühte ja sama linnatänavat lühikese aja jooksul mitu korda läbi kaevama, säästeti ehitustööde maksumuse pealt ning linnatänavalt kadusid vanad ja väsinud elektri- või sideliini mastid.

KIK alustas linnade tänavavalgustusprogrammi ettevalmistamist 2012. aastal koos Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ja Keskkonnaministeeriumiga.

Seitsme linna tänavavalgustuse projekt 2012–2015

LINN	Energiatarve enne rekonstrueerimist (MWh/aastas)	Eeldatav energiatarbe vähenemine (MWh/aastas)
Keila	564	463
Haapsalu	2 015	1 693
Jõhvi	512	282
Kuressaare	1 440	1 127
Paide	578	430
Valga	1 284	938
Võru	840	570
KOKKU:	7 233	5 503

kokku ca 690 000 €/aastas

Foto: erakogu

Seitsme Eesti linna tänavavalgustuse projekt on suurim omataoline kogu maailmas, räägib Riigikogu liige **Anne Sulling**, kes oli KIKi saastekvootide müügimeeskonna liige ja üks tänavavalgustuse programmi loojatest.

Miks oli kvoodimüügilepingu osapooliks just Austria Vabariik?

Saastelube ostsid turul need riigid, kes ei suutnud siseriiklike meetmetega täita Kyoto protokollis seatud eesmärgi. Austria oli üks nendest. Kvoodi müüjateks olid riigid, kes olid suutnud

Kyoto protokollis seatud eesmärgid täita varuga. Need olid peamiselt Ida-Euroopa riigid, Eesti nende hulgas. Kuna pakumine oli turul ligi kümme korda suurem kui nõudlus, siis oli iga tehtud tehing oluline saavutus.

Miks valiti kvoodimüügi lepingu jaoks just tänavavalgustuse rekonstrueerimine?

Reeglid nägid ette, et iga kvooditehingu tulud tuleb suunata mõnda projekti, mis vähendab CO₂ emissiooni. Eesti strateegia oli pakkuda ostjatele suurt valikut erinevaid projekte, sest igal ostjal olid omad eelistused. Tänavavalgustuse rekonstrueerimine oli Austria riigi valik meie poolt pakutud projektide hulgas. Austria jaoks oli tähtis CO₂ emissiooni vähenemise maht ning võimalus kaasa aidata uue tehnoloogia kasutuse piloteerimisele nii suures mahus.

Mis teeb KIKi tänavavalgustusprojekti eriliseks?

See on esimene nii suures mahus tehtud LED-põhine tänavavalgustusprojekt maailmas. Seni oli LED-põhisele tänavavalgustusele üle viidud väiksemaid piirkondi, kuid mitte kusagil terveid linnasid. Projekti tulemusena on energiasääst ning kulude kokkuhoid projektis osalenud linnades märkimisväärne.

„Võta kraanist!” innustab kraanivett tarbima

Negavati 2015. aasta võiduprojekt „Võta kraanist!” on muutnud poole aastaga Tartu Ülikoolis kraanivee joomise uueks sotsiaalseks normiks. Järgmiseks eesmärgiks on kraanivesi kõigis Eesti koolides sama populaarseks muuta, räägib projekti eestvedaja, informaatika-magistrant **Kristjan-Julius Laak**.

Milline on „Võta kraanist!” idee sünnilugu?

Idee suunata tudengid pudelivee asemel kraanivett jooma tekkis siis, kui arvutasime igapäevategevuste energiakulu. Selgus, et iga liitri pudelivee tootmiseks ja transpordiks kulub ligi 1 kg põlevkivi jagu taastumatut fossiilkütusenergiat – see on võrreldes kraaniveega 600 korda rohkem! „Võta kraanist!” idee ongi lihtne: luua käegakatsutav võimalus kraanivee lihtsaks ja mugavaks joomiseks. Paigaldasime Tartu Ülikooli hoonetesse 38 kõrget kraani ja jagasime välja 3000 korduvkasutatavat joogipudelit.

Kuidas kuulsid Negavatist ja miks otsustasid projekti sinna esitada?

Olime hämmingus pudeliveele kuluvast energiakogusest ja ei suutnud seda projekti tegemata jätta. Vesi on üks Eesti vähestest maavaradest ja see on absurdne, et ostame pudelivett, kui kraanivesi säästab nii raha kui loodust. Negavatt pakkus ainulaadse võimaluse tegeleda ühiskondlikult ja keskkonnaalasel millegil nõnda olulisega.

MIS ON NEGAVATT?

Negavatt on KIKi poolt tudengitele korraldatav iga-aastane energia- ja ressursisäästukonkurss. Konkursile on oodatud nutikad projektiideed, mis aitavad vähendada ressursi- ja energiakulu oma ülikoolis. 2–4 parimat meeskonda saavad projekti elluviimiseks kuni 10 000 eurot. Vaata www.negavatt.ee

Kas võit tuli üllatusena? Millised emotsioonid sind sel hetkel tabasid?

Tegime projekti algusest peale hingega ja näitasime testperioodi jooksul, et suudame seda ellu viia ja suure koguse energiat säästa. Kui keskkonnaminister kätt surus ja 10 000 eurot kätte andis, siis väike värin tuli sisse, et nüüd peab selle päriselt ära tegema. Olime ärevil ja rõõmsad, et saame millegi suurega tegelema hakata ja realselt maailma muuta.

Kuidas projekti elluviimine õnnestus?

Saime tohutult väärtuslikku kogemust suuremamahulise projekti elluviimisest, rahvusvaheliste tarnijatega äri ajamisest, klientide ja meediaga suhtlemisest. Juba alguses sai selgeks, et võidurahast välja ei tule, mistõttu lõime oma firma ja investeerisime kogu teenitud tulu ettevõtmisse tagasi. Kraanid avasime 2015. aasta detsembris.

Milline on olnud projekti tagasiside?

Meid on sõnas ja pildis toetanud tuhanded tudengid ja ettevõtjad, kes on tellinud meie pudeli. Tõeliselt hea meel on näha tudengeid näiteks Tartu Ülikooli raamatukogus oma pudeliga pidevalt kraanide vahel pendeldamas. Kraaniveest on saanud sotsiaalne norm ja inimesed joovad kraanivett ka teistest pudelistest ja anumatest. Kindlasti oli üllatuseks president Toomas Hendrik Ilvese Facebooki postitus meie pudeliga.

Muutus on toimunud ka Tartu Ülikooli siseselt: peahoone fuajesse paigaldati spetsiaalne nišš kraanikausiga, et meie

kraanist saaks vett võtta; juhtkond vahetas koosolekutel pudelivee kraanivee vastu; raamatukogu lugemissaalides tohib nüüdsest ainukese joogina juua kraanivett.

Milline on „Võta kraanist!” loodud energiasääst?

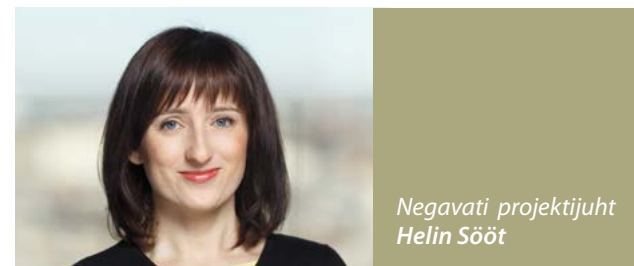
Säästame aastas 2,4 GWh energiat, mis on võrdne 2,5 kuu Tartu linna elektritarbimise hulgaga, ning mis jääb nüüd fossiilkütusena maa sisse. Tegelikult on energiasääst kindlasti suurem, kuna üha rohkem inimesi on aru saanud, et kraanivesi on tasuta ja maitseb sama hästi või paremini kui pudelivesi.

Kuhu edasi – kas ja millised plaanid on teie tiimil edaspidiseks?

Kraaniveel on suur potentsiaal saada Eesti asjaks. Teeme nõnda, et kõikides Eesti koolides saab 2018. aastal lihtsalt ja mugavalt juua puhast kraanivett!

Miks soovivad Negavatist osavõttu teistele?

Negavati raames saab turvaliselt testida suurte ideede elluviimist. Tänapäeval tarbivad inimesed üha rohkem loodust, Negavatil osalemine annab praktilisi oskusi maailma ise juhtida ja luua.

Negavati projektijuht
Helin Sööt

Arvan, et üks oluline „Võta kraanist!” edu põhjus seisnes eelkõige selles, et meeskond tõstatas olulise teema, mis kõnetab igapäevaelus eri valdkonna tudengeid ja inimesi üldiselt. Erinevalt mõnest teisest projektist oli „Võta kraanist!” meeskonna tegevus tudengile hästi nähtav ja kergesti arusaadav. See andis sõnumi, et tudengil endal on oma valikute kaudu võimalus säästa energiat ka lihtsates, igapäevastes toimingutes.

KIKi toetusesaaja Malle Tomson: kalapääsude rajamise tööpõld on lai

Malle Tomsoni eestvedamisel on mitmed Lõuna-Eesti paisud saanud endale kalapääsude, mis tagavad kalade vaba liikumise. KIKi projektide elluvijatele soovitab ta eelkõige head pealehakkamist.

Miks olete keskendunud just paisude kordategemisele?

Väga mahuka Leevijõe kalapääsude projekti edukas elluviimine heas meeskonnas innustas mind iseseisvalt selle teemaga edasi tegelema. Praeguseks olen olnud seotud 13 KIKi projektiga, neist üheksal juhul projektijuhi rollis. Lisaks olen loonud MTÜ Vesilik, sest vahel on paisuomanikele projekti elluviimiseks vaja juriidilist vormi luua ja asjaajamist korraldada.

Kui paljud Eesti paisud vajavad veel kordategemist?

Eestis oli Keskkonnaagentuuri viimase uuringu andmetel 1000 paisu, millele tuleb kalapääsud rajada. Eelmisel rahastusperioodil tehti korda vaid ca 10% nendest. Tuleviku tööpõld on selles osas lai, pigem sõltub kordategemine eurorahadest.

Millist tagasisidet olete oma tööle saanud?

Tagasiside on olnud valdavalt positiivne. Paisuomanikul on seadusest tulenev kohustus paisul kalade läbipääs tagada, kuid teemaga mitte kursis olevale inimesele võib see protsess keeruline olla. Enamasti ollakse tänulik, kui keegi aitab probleemi lahendada. Eriti meeldib on, kui lisandub ka muu, näiteks sotsiaalne lisategur. Näiteks Sarapuu kalapääs, mille kaldal elab rõõmsameelne paljulapseline pere.

Foto: Kalvi Krass

Milliseks hindate koostööd KIKiga?

See on minu hinnangul hästi sujunud. Eriti suured tänusõnad projektikoordinaatorile Ööle Jansonile, kes on mind igati toetanud ja aidanud. Ka KIKi juristidelt olen alati tuge ja nõu saanud, kui on tekkinud keerulisi olukordi. Uuel perioodil meeldib eriti see, et kogu taotlemise protsess on e-toetuste keskkonnas. Alati on kõik dokumendid ühest kohast kättesaadavad ja kogu kirjavahetus projektiga seotud teemadel säilib.

Mida soovitaksite teistele KIKiga koostööd tegema hakkavatele inimestele?

Julget pealehakkamist, küll siis kõik laabub. Kui on hea idee ja tahe ümbritsevat keskkonda hoida ja säilitada, leidub kindlasti neid, kes lahendusi välja töötavad, kui ka vahendeid, et ideed ellu viia.

Millistele uutele ettevõtmistele plaanite veel toetust küsida?

Oleme juba esitanud taotluse seitsmele paisule rahastuse saamiseks ning ettevalmistused käivad lisaks ka sügisesteks voorudeks.

KIKi toetusesaaja Hiiu vald: Kärdlas saavad uue hingamise pargid ja jõgi

Hiiu Vallavalitsusel on tänu KIKile valminud Kärdla kaitsealuste parkide ja Nuutri jõe seisundi parandamise kavad, räägivad keskkonnaspetsialist **Kadri Randmaa**, maastiku- kujundaja-haljastusspetsialist **Mai Sinilaid** ja aastatel 2013–2015 abivallavanema ametis olnud **Katrin Sarapuu**.

Millised on olnud meeldejäävamad projektid KIKiga?

Suuremateks on olnud Kärdla kaitsealuste parkide hooldamise kava ja Kärdla linnast läbivoolava Nuutri jõe seisundi parandamise kava. Oleme taotlenud raha keskkonnaprogrammist.

Palun kirjeldage Kärdla parkide projektide vajadust ja tööde hetkeseisu.

Hoolduskavad hõlmavad nii Kärdla linna- kui rannaparki, mis on mõlemad nii loodus- kui ka muinsuskaitse all. Kava koostatakse 10 aastaks ja selles on ära määratud iga-aastased tegevused eesmärgipäraseks hoolduseks, näiteks puude-põõsaste raied, hoolduslõikused jms. See tagab parkide loodusliku taimestiku liikide soodsa seisundi ja säilitab kultuurilooliselt ning esteetiliselt väärtuslikku keskkonda. Hoolduskava on valmis ning KIKi esitatud ka taotlus, et saaksime ka hooldustööde osas toetust.

Milline on Nuutri jõe suudme projekti tulem?

Nuutri jõe projekti tulem oli tööprojekt, mille raames saab hakata Kärdla linna piires jõe ökoloogilist seisundit parandama. Praegune probleem on see, et kalade liikumisvõimalused kudealadele on Kärdla elektrijaama paisudel takistatud ning vee voolavus ei ole sujuv. Nuutri jõgi on oluline meriforelli kudejõgi ja sinna on KIKi toel aastaid asustatud noorkalu. Jöest setete eemaldamine on tähtis eelkõige meriforelli kudemise toimi-

miseks. Tööprojekti ettenähtud töid soovime teostama hakata nii ruttu kui võimalik. Selleks plaanime esitada peatselt uue raha-taotlusprojekti, kuna tööd on väga ulatuslikud ja üsna kulukad.

Kas on olnud mõni selline projekt, mis on eriti head tagasisidet saanud?

Hästi positiivsed on olnud lasteaed Vigri keskkonnateadlikkuse projektid. Esiteks rõõmustas see, et lasteaia õpetajad on võtnud iga-aastaselt väga nutikalt oma õppekavadesse sisse mõne teatud teema. Näiteks olid projekti „Lasteaialapsed maailma avastamas, meeli avamas“ raames läbivateks „õppevahenditeks“ meeled, mille käigus õpiti söödavaid taimi tundma nii pargis kui ka hiljem köögis nendest ise süüa valmistades. Suure populaarsusega olid ka õppereisid, nendest kergekäelselt kõrvale ei jäänud. Ühiskülastused toimusid näiteks loodusemuuseumisse, loomaaeda ja Palade loodusariduskeskusesse.

Milliseks hindate koostööd KIKiga?

Hindame seda heaks, iseäranis seetõttu, et oleme projektide kirjutamisel ning projektide lõpparuannete esitamisel saanud alati väärtuslikku nõu. Soovitame koostööd KIKiga ka teistele omavalitsustele, haridusasutustele ning noorsootöoga tegevatele asutustele.

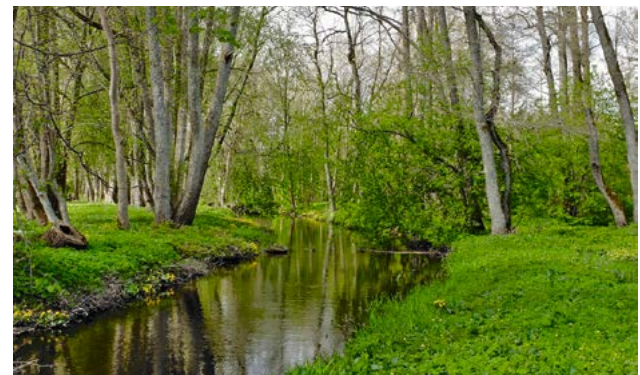

Foto: Kristina Hellström

Looduskaitse

2015 KOKKU

227 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

8 615 881

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Looduskaitse infrastruktuuri arendamine	331 659
Looduskaitse arendamine	1 405 500
Looduskaitse elluviimine	2 167 143
Kaasrahastamine	484 586
ERF looduse mitmekesisuse hoid	2 554 275
ÜF 2014–2020 Kaitsealuste liikide ja elupaikade säilitamine ning taastamine	1 672 717

PROJEKTIDE ARV

12	
54	
92	
17	
35	
17	

Ülevaade eelmisest aastast

Tõdva-Hageri maanteele rajati kahepaiksetele konnatunnelid.

Loodi loodusvaatluste nutirakendus.

Soetati 1107 veist ja 398 lammast poollooduslike koosluste hooldamiseks.

Täpsustati 423 kaitstava ala kaitsekorralduskava ning ajakohastati kavad 219 liigile.

Rekonstrueeriti 45 km ligipääsuteid, mis tagavad juurdepääsu ca 5200 ha poolloodusliku koosluste hooldamiseks.

Eesti Maaülikooli Võrtsjärve õppekeskusele soetati 11 uut ja renoveeriti 6 akvaariumi.

Paigaldati 13 (1 merikotkas, 4 kalakotkast, 3 väike-konnakotkast, 2 must-toonekurge, 2 hiireviud, 1 herilaseviu) veebikaamerat pesitsuse jälgimiseks.

Soetati 3 amfiibsoidukit, 2 ATVd ja 11 GPS seadet kaitstavate elupaikade seireks ning kaitse tulemuslikuks korraldamiseks.

Karuputke võõrliikide tõrjetöid teostati enam kui 2200 hektaril.

Teostati külastustaristu rekonstrueerimistöid 95 RMK loodushoiuobjektidel üle Eesti.

Lahemaa rahvusparki külastajaid võtab vastu korrastatud taristu

Kõigi loodushuviliste rõõmuks korrastati Lahemaa rahvusparkis mitmeid loodushoiuobjekte, et sealset kaunist loodusmaastikku paremini säilitada.

Tööd olid vajalikud selleks, et Eesti suurimas ja vanimas rahvusparkis olevad amortiseerunud loodushoiuobjektid korrastada ning infotahvlitel olevat teavet ajakohastada. Kokkuvõttes on Lahemaa külastuskeskkond nüüdsest turvalisem ja paremini suunatav, mis aitab vähendada inimeste survet tundlikele liikidele. Kaudselt aitavad tehtud tööd kaasa loodusariduse edendamisele.

Töid teostati nelja aasta jooksul kahes etapis, kokku 19 loodushoiuobjektidel. Teises etapis, perioodil 2013–2015, teostatud tööd läksid maksma 239 153 eurot. Projekti rahastas KIKi vahendusel täies mahus Regionaalarengu Fond.

Teises etapis rekonstrueeritud objektid:

- Oandu telkimisala;
- Oandu loodusmetsa õpperada, sh laudrada ja hakkepuidust rada, trepid, viidad ja infotahvlid;
- Oandu-Võsu matkaraja infotahvlid;
- Käsmu õpperaja suunaviidad ja infotahvlid;
- Käsmu matka- ja jalgrattaraja infotahvlid;
- Altja õpperaja ripsisild;
- Mustoja lõkkekooha katusega laud-pingid;
- Tsitre vaatetorn;
- välikäimlad erinevatel külastusobjektidel.

Esimeses etapis ehk aastatel 2011–2013 rekonstrueeriti 10 objekti, sh Viru raba vaatetorn ja õpperada, Koprarada, osa Majakivi-Pikanõmme õpperajast, Nõmmeveski-Liiapeksi matkaraja trepid ja purded ning mitmed telkimisalad.

Foto: Marge Rebane

KIKi projektikoordinaator
Anu Altermann

Võrreldes teiste sarnaste projektidega, olid Lahemaal tehtud tööd märkimisväärsed nii oma suure objektide arvu kui rahastuse mahu poolest. Kuigi riigihangete kallinemise tõttu ei olnud võimalik kõiki algselt planeeritud loodushoiuobjekte rekonstrueerida, said korrastatud kõik suurema külastatavusega objektid, sealhulgas näiteks Viru raba vaatetorn ja õpperada.

Teostatud tööd on olulised, et säiliks Eesti suurima ja vanima rahvusparki väärtuslik loodusmaastik ja looduslik mitmekesisus, ning et selle nautimiseks oleksid külastajad suunatud ettevalmistatud ja turvalistele radadele. Lahemaa külastustaristu rekonstrueerimist toetatakse EL struktuurivahenditest ka 2014–2020 perioodil.

Foto: Leevi Krumm

Alam-Pedja lamminiitude hooldus saab toimuda ka vihmastel suvedel

Alam-Pedja looduskaitsealal läbiviidud teede ja truupide ehitus võimaldab nüüdsest luhaaladele ligipääsu ka vihmastel suvedel.

Alam-Pedja kaitseala luhtadel asuvad üle-euroopalise tähtsusega elupaigad – lamminiidud, mis vajavad regulaarset hooldamist. Teede ja truupide võrgustik oli varasemalt olukorras, mis ei võimaldanud hooldusmasinate ligipääsu aladele niitmiseks, niitme koristuseks ja väljaveoks.

RMK eestvedamisel rekonstrueeriti projekti raames looduskaitsealal kokku 2,45 kilomeetrit teid, rajati kolm heinapallide ladustamiskohta, 10 koolmekohta ning 23 truupi teedele, kraavidele ja luhtadele. Ehitustöid teostasid OÜ Vändra MP ja

Nurme Teedehitus OÜ. Tehtud tööd teevad võimalikuks lamminiitude hooldamise ligikaudu 300 ha suurusel maa-alal. Jätkusuutlik luhahooldus parandab lamminiitude seisundit ning aitab otseselt kaasa rohunepe (*Gallinago media*) populatsiooni säilimisele, suurendades liigile sobiliku elupaiga pindala.

Projekti rahastas KIK Regionaalarengu Fondist kogumaksumuses 266 661 eurot ja tööd kestsid 2012. aasta septembrist 2015. aasta lõpuni.

Jätkusuutlik luhahooldus parandab lamminiitude seisundit ning aitab otseselt kaasa rohunepe populatsiooni säilimisele.

Alu mõisapargi tiigid saavad korrastatud

Rapla maakonnas asuva looduskauni ja muinsuskaitsealuse Alu mõisapargi tiigid ja nende ümbrus saavad korrastatud, mis aitab säilitada kaitstavate liikide ja elupaikade seisundit.

19. sajandil mõisahoonde juurde rajatud tiikide süsteem koosneb kuuest tiigist veepeegli kogupindalaga (sõltuvalt aastaajast) ca neli hektarit. Tiikide veekogude peegeldustes avanevad suurepäraseks vaated Alu mõisa peahoonele.

2012. a. hakkasid tiigid täis kasvama ning häiritud oli ka tiikide veeringlus, millega kaasnes kõikuv ja suveperioodil kahanev veetase. Rapla vallavalitsus hakkas otsima võimalusi tiikide puhastamiseks ning tellis uuringute alusel vajalikud kooskõlastused töödega alustamiseks. Kuna projekt on väga suuremahuline, toimub Alu tiikide puhastamine ja renoveerimine kahes etapis.

2014 sügisel alanud ja 2015 suvel lõppenud tööde esimese etapi käigus eemaldati kahe tiigi kallastelt vanad ja murdumisohtlikud puud. Tiigid puhastati veetaimestikust ja setetest, paigaldati kahe tiigi vaheline truup, puhastati väljavoolukraav ning paigaldati veetaseme reguleerimiseks regulaator. Esimest etappi rahastas KIK keskkonnaprogrammist 34 114 euro ulatuses ning Rapla vald 2023 euro suuruse omaosalusena.

2015. a. suvel algas Alu tiikide tööde teine etapp kolme järgmise tiigi korrastamiseks, mille käigus võetakse ette samalaadsed tööd, mis juba korrastatud tiikidega. Lisaks taastatakse jalgteid ja teekatteid.

Mahukat teist etappi rahastab KIK nii Ühtekuuluvusfondist kui ka keskkonnaprogrammist – 80 682 eurot tagab Ühtekuuluvusfond ja 14 237 euroga kaasrahastab keskkonnaprogramm. Tööd on plaanis lõpetada 2016. a. sügiseks.

KIKi esindaja Raplemaal
Irene Volk

Tiigid on väga oluline osa Alu mõisapargi ilmest ning kaitsealuste põhja-nahkhiire, vee- ja tiigilendlase elupaigast. Just viimase kahe käsitiivalise toitumine on tihedalt seotud tiikidega – need nahkhiired jahivad hämaruse saabudes veepinna kohal lendavaid putukaid. Veega täidetud tiigid, sh suur loogelise kaldajoone ja kolme saarega tiik, on Alu pargi tervikliku kujunduse väärtuslik ja lahutamatu osa ning tööde tulemusena taastataksegi kauni veepeegli tiikidesüsteem.

Merekeskkond

2015 KOKKU

21 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

709 575

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Merekeskkond (al 2011)

665 337

PROJEKTIDE ARV

18

Merekeskkond, kaasrahastamine

44 238

3

Ülevaade eelmisest aastast

Soetati 4 avamere õlitökkepoomi komplekti.

Kümnel rannaalal viidi kolm korda aastas läbi merelise prügi seire, mille lõikude kogupikkus oli 10 km.

Likvideeriti uppunud kaubaleva Volare vraki keskkonnaohtlikkus.

Viidi läbi 4 uuringuprojekti.

15 Eesti mereeksperti osales kolmes HELECOMi projekti töös.

Volare laevavrakk puhastati naftareostusest

Politsei- ja Piirivalveameti (PPA) eestvedamisel puhastati suvel 35 aasta eest Saaremaa lähisel madalikule sõitnud kaubalaeva Volare vrakk naftareostusest.

Volare laevavrakk oli naftareostusallikaks Saaremaa edelannurgas, Ariste lahes. Probleemi lahendamist ootasid pikisilmi nii kohalikud elanikud kui looduskaitstjad, sest vrakil olev naftareostus oli keskkonnoahuks nii rannikule kui Läänemerele.

Tuukrid eemaldasid laevavrakilt kokku 15 m³ rasket kütteõli ja sellest läbiimbunud muda ning 33 tonni naftaproduktiga saastunud kütusetanke, mahuteid ja torustikke. Naftast läbiimbunud muda ja põhjaseteid eemaldati ka vraki vahetust ümbrusest.

Veealuste tööde käigus kokku kogutud ohtlikud jäätmed, sealhulgas nafta ja vrakiosad, on kahjutuks tehtud.

Volare vraki puhastustöid rahastas KIK keskkonnaprogrammist 206 399 euroga. Aasta varem toetas KIK Volare vraki keskkonnoohtlikkuse uuringut 39 000 euroga.

KIKi esindaja Saaremaal
Terje Volke

Mul on väga hea meel, et selline reostuskolle, mis on Saaremaa ranniku lähedal olnud juba mu lapsepõlvest saati ja mille detailid on Lääne-Saaremaal juba folkloori osaks saanud, on lõpuks konserveeritud ega ole enam keskkonnoohtlik. Täna PPA-d, et nad selle töö korraldamise ette võtsid ja OÜ Tuukritööd inimesi, kes vaatamata keerulistele ilmaoludele töödega edukalt hakkama said.

Metsandus

2015 KOKKU

45 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

4 735 688

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Metsandus

4 606 027

Jahindus

129 661

PROJEKTIDE ARV

37

8

Ülevaade eelmisest aastast

Parimate metsa-
majandajate konkursil
osales 100 inimest.

Erametsaomanikke
ja erametsanduse
ühistegevusi toetati
ligi 3,3 miljoni euroga

Ilmus 2 numbrit ajakirja
„Metsanduslikud uurimused“
ja „Baltic Forestry“ ning
ühiksa numbrit „Eesti
Jahimeest“.

Eesti delegatsioon
osales 43. rahvus-
vahelisel metsandus-
tudengite sümpoo-
sionil Filipiinidel.

Valmis 16 rakendus-
uuringut, 8 teadus-
uuringut ja 2
süsteemianalüüsi.

Korraldati XI Eesti jahi-
trofeede näitus ja osaleti
rahvusvahelisel jahi-
trofeede näitusel Tšehhis.

Euroopa noored metsamehed võistlesid Eestis

Luu Metsanduskooli korraldusel toimusid mai lõpus Eestis XIV Euroopa noorte meistri-võistlused metsanduses, millest võttis osa 17 riiki.

Metsanduskoolide noored võistlesid metsaraja läbimises ja raievõistluste aladel: puude langetamises, saeketi vahetuses, kombineeritud järkamises, täpsusaagimises ja laasimises. Võistluste korraldaja, Luua Metsanduskool, tegi väliskülalistele ka väikese üllatuse. Kui tavapärastel on mujal Euroopas toimuvatel võistlustel langetamine korraldatud nii, et kasvavate puude asemel imiteeritakse langetamist postidel, siis Eestis toimus langetamine metsas raielangil.

Eesti võistkond tuli üldarvestuses teiseks, jäädes alla vaid Saksamaale. Kolmanda koha sai Itaalia meeskond. Luua Metsanduskool hindas Eesti võistkonna kõrge tulemuse juures

KIKi-poolset panust, kes on olnud kooli pikaajaline partner ja toetanud õpilaste ettevalmistamist rahvusvahelisteks võistlusteks. Tänu KIKi toetusele on õpilased saanud igal õppeaastal osaleda vähemalt kümnes laagris. Laagrite ja Eesti-siseste võistluste tulemusel pääsevad oma riiki esindama kõige parema ettevalmistuse saanud õpilased.

Euroopa noorte meistrivõistlused metsanduses on pea ainus metsandusõpet andvate õppeasutuste kutsevõistlus ja seda korraldab rahvusvaheline organisatsioon EUROPEA International. Võistlusi läbiviiv riik valitakse välja soovijate seast. Luua Metsanduskool on meistrivõistlustel osalenud juba päris algusest ehk aastast 2002.

Võistluste korraldamist Eestis toetasid RMK, KIK, Stihl ja Stora Enso. KIKi osa oli kogueelarvest ca 20% ehk 18 721 eurot, mis tuli keskkonnaprogrammi vahendusel.

Energeetika- ja atmosfääriõhu kaitse

2015 KOKKU

94 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

29 436 965

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Energeetika	1 964 373
Välisõhk	4 078 544
Kaasrahastamine	93 667
ÜF säästva transpordi arendamine	9 193 275
RIS taastuvenergiaallikate laienduse kasutamine energia tootmiseks ning kaugküttevõrkude parendamiseks	556 579
RIS linnade tänavavalgustuse energiatarbimise efektiivsuse tõhustamise eesmärgil linnade välisvalgustuse rekonstrueerimise programm	13 542 838
ÜF 2014–2020 Efektne soojusenergia tootmine ja ülekanne	7 689

PROJEKTIDE ARV

24	
53	
6	
1	
1	
7	
2	

Ülevaade eelmisest aastast

Toimus tuumamaterjali sisaldavate seadmete ja muude potentsiaalselt ohtlike radioaktiivsete jäätmete kogumise kampaania.

Haapsalu, Jõhvi, Valga, Võru, Kuressaare, Keila ja Paide linn said uue tänavavalgustuse.

Kehtestati soojusmajanduse arengukavad Käärde, Rõngu ja Laagri alevikele.

Eesti ilmajaamades uuendati aktinomeetrilisi mõõteseadmeid parandamiseks päikesekiirguse mõõtmise täpsust.

Uuendati Harku, Kihnu, Ristna, Lääne-Nigula ja Türi meteojaama mõõte tehnikat.

Valmis Rapla biokütusel töötav katlamaja.

Tallinna trammiliin läbis uuenduskuuri.

Viidi läbi 7 uuringut.

Rapla linna keskkatlamaja võttis kasutusele taastuenergia

Rapla linna keskkatlamaja läks üle uuele, taastuenergial põhinevale hakkepuidu katlamajale, mis on senisest nii keskkonna- kui ka rahakotisõbralikum.

AS Eraküte poolt käivitatud katlamaja kasutab põhikütusena kohalikku hakkepuitu, mille eelised on tarnekindlus, operatiivsus ja soodne hind. Soojatarbimise tippkoormuste ajal annavad lisaks hakkepuidukatlale lisaenergiat ka gaasikatlad. Uus kaasaegne tehnoloogia tõstis Rapla kaugküttesüsteemi varustuskindlust ning vähendas oluliselt CO₂ taset. Öhkupaisatava CO₂ ehk süsihappegaasi maht langes aastaga 4423 tonni. Soojusenergia hind elanikele langes 28%.

Uus 5MW hakkepuidu katelseade Danstoker töötab automaatrežiimil, ühtses juhtimissüsteemis koos gaasikateldega. Korstnast väljuvad suitsugaasid liiguvad läbi pesuri, millest eralduv soojus läheb taaskasutusse ja väljuvad gaasid puhastatakse keskkonnale kahjulikest ühenditest.

Projekti raames valmis uus katlamajahoone ja ladu koos kütuse laadimisplatsiga. Välja vahetati osaliselt välistrassid katlamaja territooriumil, lammutati vanad põlevkiviõli mahutid ja korstati kogu katlamaja territoorium. Tööde peatöövõtja oli OÜ Nordecon Betoon.

Rapla uue katlamaja kogumaksumus on 1,8 miljonit eurot, millest 880 000 eurot tuli KIKi vahendusel Austria kvoodimüügituludest. Ülejäänud osa oli AS Eraküte omafinantseering.

Uus kaasaegne tehnoloogia tõstis Rapla kaugküttesüsteemi varustuskindlust ning vähendas oluliselt CO₂ taset.

Foto: Urmas Ameerikas

Rapla katlamaja on mitmes mõttes kõige-kõige. Tegu on kõige suurema ja ühtlasi ka viimase KIKi kaudu kvoodimüügist rahastatud katlamajaga. Rõõm on näha, et hoolimata takistustest jõudis projekt eduka lõpuni ja ka Rapla elanikud saavad nüüd tarbida keskkonnasõbralikult toodetud soojust.

Linnamäe katlamaja võttis kasutusele biokütuse

Läänemaal Lääne-Nigula vallas asuv Linnamäe küla tarbib nüüdsest biokütusel põhinevat soojusenergiat.

Uus 720 kW võimsusega katel Kalvis K 720 M-1 kasutab kütusena hakkepuitu ja puidujäätmeid. Biokütuste kasutamiseks mõeldud katla kasutuselevõtt vähendas õhku paisatava CO₂ kogust 531 tonni võrra aastas, sest varasemalt olid Linnamäel kasutusel kivisöega köetavad katlad. Uus katel tagab stabiilse soojavarustuse muu hulgas Oru Põhikoolile, Linnamäe Laste-

aiale ning Lääne-Nigula valla Oru teeninduskeskusele. Varasemalt tehti korda ka kogu kaugkütte torustik, mistõttu soojusenergia jõuab nüüdsest tarbijateni minimaalsete kadudega.

Katlamaja rekonstrueerimise tööd algasid 2013. aasta detsembris. Rekonstrueerimistööde projekti koostas Henri Projekt OÜ ja ehitustööd teostas Tamult AS. Katlamaja ehitustööd lõppesid jaanuaris 2015. KIK toetas uue katla paigaldust keskkonnaprogrammist 131 310 euro ulatuses. Ülejäänud summa ehk 155 564 eurot kaeti soojusettevõtte poolt võetud laenuga.

Kulina lasteaed sai energiasäästliku maakütte

Lääne-Virumaal asuv Kulina lasteaed võttis kasutusele energiasäästliku maakütte.

Varasemalt köeti lasteaeda kerge kütteõliga ning sooja vett toodeti nelja elektriboileriga. Vinni vallavalitsuse eestvedamisel paigaldati lasteaeda maakütte tarbeks 35 kW võimsusega maasoojuspump Oilon RE35 ning enam kui meetri sügavusele viie kütteringina 2000 meetrit maaküttetoru. Maasoojuskütte süsteemi vedelikuna on kasutusel 30% metanool. Lisaks on süsteemi osaks maaküttekaev ja 30 meetrit magistraaltoru. Seoses uue küttesüsteemiga viidi läbi ka mürataseme mõõdistus. Kui masinaruumis oli näit 51 detsibelli, siis lasteaia rühmaruumis oli näiduks 14 detsibelli. See jääb allapoole normi, mistõttu on seadme kasutamine lubatud.

Vinni vallavalitsuse arvutuste järgi peaks maaküttele ülemineku tõttu vähenema CO₂ ehk süsihappegaasi õhku paisatav maht 38 tonni võrra. Terve suve jooksul kestnud tööde käigus vahetas tööde teostaja TJ Hooldus OÜ välja hoonesisese kütte-

Foto: Gustav Saar

süsteemi ja tarbeveetorustiku. Samuti asendati uuega pumba-jaamast lasteaiani viiv veetrass, millele lisati ka veepuhastusfilter.

KIK toetas Kulina lasteaiahoone üleviimist maaküttele keskkonnaprogrammist 20 924 euroga. Vinni vallapoolne omaosalus projektis oli 47 905 eurot.

Väärikas Tallinna trammiliin läbis uuenduskuuri

Hilissügisel lõppes Tallinna 3. ja 4. trammiliinide taristu rekonstrueerimine ja liinidel hakkasid sõitma uued moodsad trammid, tänu millele muutus pealinna ühistransport kaasaegsemaks ja keskkonda säästvamaks.

Tallinna linn alustas 2013. aastal trammiteede ümberehitust selleks, et oleks võimalik kasutusse võtta Hispaaniale müüdnud saastekvootide eest ostetud 20 uut trammid. Uued, kokku 53,4 miljonit eurot maksnud, CAF Urbos AXL tüüpi trammid on moodsamad, aga ka raskemad (kuni 70 tonni), mistõttu viidi lisaks alajaamade, kontaktliinide ja pöörangute uuendamisele trammitee vastupidavale betoonalusele.

Esmalt viidi läbi trammitee ehitustööd lõigul Tondi-Kadriori ja jätkati Ülemiste suunal. Tallinna Linnatranspordi ASi edasiste plaanide kohaselt saab uute trammidega peatselt sõita ka Koplisse ja aastaks 2018, kui on rajatud tunnel Peterburi

maantee ja raudtee alt läbi, peaks trammiga saama sõita ka Tallinna Lennujaama.

Trammiliinide uuendamine oli väga suuremahuline projekt, mida KIKi vahendusel toetati Ühtekuuluvusfondist aastatel 2013–2015 kokku 25,7 miljoni euroga. Fondi toetusel on rekonstrueeritud üle 9 km trammiteed lõikudel Tondist Vabaduse väljakuni ja Lubja tänava tõusust kuni Jüriöö pargini. Lisaks trammiteede betoonalusele viimisele uuendati Viru ringi pööranguid ja rekonstrueeriti trammide elektritoitega seotud taristu ning samuti rajati reisijatele uued ootepaviljonid. Uute trammide hooldamiseks tehti ümberehitustöid ka Pärnu maantee trammidepoos. Lisaks rajati Peterburi tee 3 uus 0,87 km-pikkune lõik trammide tagasipööramiseks, sest sealt saab alguse trammitee ehitus lennujaamani.

Ühtekuuluvusfondi toetus jagunes kahe projekti vahel, mille ehituse peatöövõtjateks olid konsortsium AS Merko Ehitus ja Leonhard Weiss RTE AS.

Kalandus

2015 KOKKU

43 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

1 195 360

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Kalanduse arendusprojektid	130 430
Kalanduse teadusuuringud	536 376
Kalavarude kaitse ja järelevalve	330 539
Vee-elustiku ökoloogilise seisundi parandamine	198 015

PROJEKTIDE ARV

13	■
16	■
8	■
6	■

Ülevaade eelmisest aastast

Toimusid Eesti meistri- võistlused sportlikus kalapüügis, kus osales 135 inimest.

Toimus 2 kalanduse järelevalve ühis- operatsiooni Liivi lahel ja Peipsi järvel.

Valmis 20 meriforelli kudejõe uuringut.

Peipsi järvest ja Narva jõest eemaldati ebasea- duslike püügivahendite puhastamise käigus 1061 nakkevõrku ja 6158 silmu- torbikut.

Pärnu lahes kontrolli- ti 1259 koha kunst- koelmut ja tehti 205 uut kunstkoelmut.

Tagati valvetelefoni 1313 teise telefoniliini töötamine.

Soetati 320 jälgimis- seadet mootoriga varustatud kala- laevadele.

Asustati ca 1 968 400 klaasangerjat.

Rõuge Suurjärv sai juurde hauge ja püügiplatvormi

Võrumaal asuva Rõuge Suurjärve randa ehitati juunis uus püügiplatvorm ning samal suvel said Eesti sügavaimas järves endale uue kodu 180 järelkasvatatud haugi.

Kuigi Rõuge on suure potentsiaaliga kalastusturismi piirkond, ei olnud seitsme järve alevikus varasemalt harrastuslikku kalapüüki toetavat taristut. Paadisildade OÜ poolt rajatud sild ongi ehitatud harrastuskalameeste otstarbeks.

Püügiplatvormi rajamisega soovis Rõuge vald suunata nii kohalikke kalastajaid kui ka kalastusturiste Haanja looduspargis asuvale Rõuge Suurjärvele, et vähendada tallamiskoormust piirkonna järveäärsetel märgadel looduskooslustel. Lisaks vähendab avalik püügiplatvorm ebaseaduslike ja igale järveäärsele majapidamisele oma kalदारajatise rajamist.

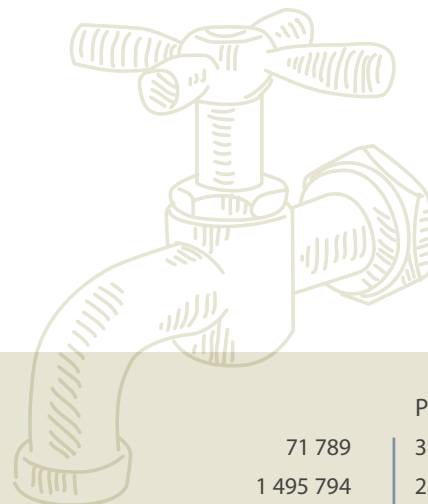
Lepiskalade arvu piiramiseks ja röövkalade arvukuse tõstmiseks ehk bioloogilise tasakaalu ja kalavarude taastamise eesmärgil asustati Rõuge Suurjärve 180 Haaslava kalamajandis ettekasvatatud haugi. Haugi asustamise jätkumise osas teeb Rõuge vald otsuse pärast 2015. aastal sinna asustatud kalade mõjude väljaselgitamist.

KIK toetas projekti keskkonnaprogrammist 5934 euroga ning Rõuge vald maksis ülejäänud ehk 718 eurot.

Trehvämi Rõugen!

Püügiplatvormi rajamisega sooviti vähendada tallamiskoormust piirkonna järveäärsetel märgadel looduskooslustel.

Veemajandus

2015 KOKKU

235 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

62 290 624

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Veekogude tervendamine

Joogiveevarustus

Jääkreostus

Mittetehnilised tööd

Reoveekäitlus

ÜF veemajanduse infrastruktuuri arendamine

ÜF vooluveekogude seisundi parandamine

ÜF tõkestusrajatiste inventariseerimine vooluveekogudel kalade rändetingimuste parandamiseks

71 789

1 495 794

466 388

1 414 583

4 903 644

48 281 946

5 036 449

620 030

PROJEKTIDE ARV

3

28

11

32

41

82

37

1

Ülevaade eelmisest aastast

Avati Vööla merd poolitav tamm veepuhastuse parandamiseks.

Tamula järve hea seisundi säilitamiseks puhastati järve kaldaala ja eemaldati setteid.

Kambja alevikus rekonstrueeriti reoveepuhasti.

Virtsu alevikus parandati ühisveevärgi süsteem.

Pooltuhat võrukat saab kasutada ühisveevärgi teenust.

Viidi läbi 9 veemajandusega seotud uuringut.

Kalade ränne tagati 92 kalapääsul.

Kilingi-Nõmmel ja Sillamäel korrastati linna veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteem.

Narvas valmis kümnendi mastaapseim veeprojekt – linn sai nüüdisaegse veemajandustaristu ja linlased puhta joogivee.

Kuussaare linna veeteenus paranes veelgi

Kuussaare elanikud saavad nüüdsest tarbida senisest kvaliteetsemat veeteenust, sest linna veevärgi rekonstrueerimistöde teises etapis vahetati välja suur osa vananenud vee- ja kanalisatsioonitorustikust.

Kuussaare Veevärk ASi eestvedamisel läbiviidud tööde käigus vahetati Kuussaare reoveekogumisala piires välja enim amortiseerunud ligi 40-aastased torud, kokku ca 8 km vee- ning ca 2,5 km kanalisatsioonitorustikku. Samuti paigaldas ettevõtte 357 uut siibrisõlme ning rajas 10 uut tsonerimiskaevu, mis võimaldavad nüüdsest operatiivset veesulgemist veetorustike avariide kõrvaldamisel.

Projekti kogumaksumus oli 2,55 miljonit eurot, millest 1,96 miljonit eurot tuli KIKi vahendusel Ühtekuuluvusfondist. Omafinantseeringu katsid AS Kuussaare Veevärk ja Kuussaare linn.

Kuussaare veeprojekt algas 2013. aastal, mil esimese etapi käigus tehti korda Unimäe veejaam, reoveepumplad ning rekonstrueeriti 2,5 km pikkusel lõigul vee- ja 2,7 km ulatuses kanalisatsioonitorustikku.

Fotod: AS Terrat/SV Torutööd OÜ

Kahe etapi tööde tulemusena vastab Kuussaare veevärgi vesi joogivee standarditele ning veevarustuse ja reovee teenus on saadaval kõigile linna elanikele. Paranenud on kõik taristu tehnilised näitajad, sh veekaod on vähenenud 10%-ni, võrrelduna 30% 2013. alguses. Oluliselt on suurenenud pidev kontroll veevõrgu toimimise üle, kiirenenud on lekete avastamine ja kõrvaldamine. Linnas on uuendatud 2/3 veevarustuse ja reovee kanaliseerimise torustikest ning järelejäänud 1/3 keskendutakse järgnevatel aastatel.

KIKi projektikoordinaator
Ain Ehasalu

Hindan kõrgelt saarlaste töötahet ja muhedat huumorit, mis kinnitas, et ühisveevärgi ja kanalisatsioonitöödega Kuussaares hätta ei jääda – ja ei jäädudki. Tänu elluviidud projektidele on 2/3 Kuussaare veemajandustaristust (sh veetöötlus ja reoveepuhastus) kaasaegsel tasemel.

Foto: Hilje Ounapuu

Narva suurim veeprojekt jõudis lõpule

Sügisel avatud Narva uue veetöötusjaamaga jõudis lõpule 12-aasta pikkune linna vee- ja kanalisatsioonisüsteemide uuendamise töö ja vaev, tänu millele saavad narvalased nüüdsest tarbida täiesti uue kvaliteediga joogivett.

Narva linn kasutab joogiveeks Narva jõe ülemjooksult võetavat pinnavett, mis jõuab Mustajõe veehaarde kaudu Narva linnani 26 km pikkuse veetorustiku kaudu. Sealt suunatakse vesi edasi tänaseks juba uude modernsesse veetöötusjaama. Vana veetöötusjaam oli Narva linnas kasutusel viimased 41 aastat, mille jooksul jaam amortiseerus täielikult, samuti oli vanas jaamas vaid üheastmeline veetöötus ja kloori kasutamise tõttu ei vastanud joogivesi nõuetele.

AS Narva Vesi uus veetöötusjaam parandas toorvee puhastamise ja sellest tulenevalt ka Narva linna elanike joogivee

kvaliteeti oluliselt – kõik veenäidud paranesid vähemalt kahekordselt. Uus veetöötusjaam on võimeline andma ööpäevas 20 500 m³ puhast joogivett ning selles on kuueastmeline veetöötusprotsess: flotatsioon, filtreerimine liiva-anatratsiidifiltritega, osoneerimine, filtreerimine aktiivsöefiltritega ning desinfitseerimine ultravioletti ning kemikaalidega.

Narva veevärgi uuendamise kõige viimase veeprojekti käigus rekonstrueeriti kokku ca 45 km vananenud ja kriitilises olukorras veetorustikke, samuti 34 km kanalisatsioonitorustikke. Lisaks parandati ligi 11 km sadeveekanalisatsiooni ja tehti korda Mustajõe veehaare. Uus torustik vähendas märgatavalt torustike lekkeid, infiltratsiooni ja avariide hulka ning parandas joogivee kvaliteeti.

Kogu projekti maksumus oli 45,55 miljonit eurot, millest KIKI vahendusel maksti Ühtekuuluvusfondist 29,35 miljonit eurot. Ülejäänud 16,19 miljonit eurot tuli Narva linna ja Narva Vee investeeringutena.

Taheva valla veepuhastusseadmed on uuendatud

Valgemaal paigaldati uued veepuhastusseadmed Hargla, Taheva ja Koikküla külade ja Hargla kooli pumplatasse, mis tagab kohalikele elanikele senisest kvaliteetsema joogivee.

Veekäitlussüsteemide uuendamise tingis seadmete amortiseerumine. Samuti ei suutnud varasem süsteem piisavalt hästi töötada ebaregulaarselt suurte veevõttude korral – näiteks võetakse koolis 75% ööpäevas kasutatavast veest 1–2 tunni jooksul. Lisaks oli probleemiks see, et aeg-ajalt esines joogivees ülemäära palju raua- ja mangaaniühendeid.

OÜ Callefiksi poolt teostatud tööde tagajärjel käitleb kõigi nelja puurkaevu vett nüüd kinnise aeratsiooniga veepuhastussüsteem. Valitud tehnoloogia on üheastmeline – kompressoriga survealine aereerimine ja survefiltriga filtreerimine. Selle tehnoloogia eelisteks on kemikaalidevaba tehnoloogia ning suhteliselt madal soetusmaksumus ja madalad püsikulud. Süsteemi

on lisaks ka lihtne hooldada. Uus tehnoloogia tagab stabiilse joogivee varustamise ning augustis lõppenud tööde tulemusel vastab joogivee kvaliteet nüüdsest euroliidu nõuetele.

Hargla, Koikküla ja Taheva külade puurkaevpumpplad teenivad peamiselt elanikke aga ka Koikkülas asuvat lasteaeda ja teisi väiksemaid ettevõtteid. Hargla Kooli puurkaevpumppla teenindab koolimaja hoonet.

Projekti kogumaksumus oli 26 808 eurot, millest 22 800 eurot toetas keskkonnaprogrammist KIK. Ülejäänud summa investeeris Taheva Vallavalitsus.

Uus tehnoloogia tagab stabiilse joogivee varustamise ning joogivee kvaliteet vastab nüüdsest ka euroliidu nõuetele.

Keskkonnateadlikkus

2015 KOKKU

612 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

5 065 749

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Keskkonnahariduslik aktiivõpe	447 101
Keskkonnateadlikkust suurendavad tegevused, uuringud ja kampaaniad	971 226
Rahvusvaheline koostöö	16 815
Organisatsioonis, sealhulgas haridusasutuses mitteformaalse keskkonnajuhtimissüsteemi rakendamine	24 119
Messide, festivalide ja loodusõhtute korraldamine	248 093
Teabekandja, sh meediatoodete, uuringu, m-lahenduse loomine	193 776
Õppematerjalide loomine ja soetamine üldharidussüsteemi õpilastele	15 005
Haridusasutuses loodus- või keskkonnateemat käsitleva projekti elluviimine	140 546
Teavituskampania korraldamine	271 062
Toetuse taotlemine õppeprogrammideks haridusasutuse volitusel	588 433
Lihtsustatud korras üldharidussüsteemi õpilaste õppeprogrammi läbiviimine	361 973
Lihtsustatud korras kuni kolme õppepäevase laagri korraldamine	134 151
Kaasrahastamine	7 846
ERF keskkonnahariduse infrastruktuuri arendamine	1 022 316
ESF keskkonnahariduse arendamine	623 288

PROJEKTIDE ARV

113	
68	
1	
5	
48	
22	
6	
38	
14	
39	
219	
32	
1	
4	
2	

Ülevaade eelmisest aastast

Noortele ja lastele mõeldud ca 3100 üritusest ja kampaaniast võttis osa üle 230 000 loodushuvilise.

Rahastati mitmeid tele- ja raadiosaateid, sh ETV Osooni, Raadio Kuku Ilmaparandajat ja Raadio 4 Elukeskkonda.

Valmis hulgaliselt loodushariduse õppevahendeid ning koolitati koolide ja lasteadeade õpetajaid ning teisi loodushariduse spetsialiste.

Rahastati mitmeid õppeprogramme, kampaaniaid ja loodusvaatlusi, sh „Killerkotti” ja „Konnad teel(t)”, talvist aialinnuvaatlust ja Euroopa jäätmetekete vähendamise nädala tegevusi.

Digitaliseeriti Eesti Loodusmuuseumi kogud.

Projektide raames toimus täiskasvanutele ca 2000 üritust ja kampaaniat, kaasates rohkem kui 310 000 inimest.

Lihtsustatud keskkonnateadlikkuse programmis toimus 708 õppekäiku ja 92 laagrit, rohkem kui 12 900 õpilasele.

Arendati välja mitmed keskkonnahariduskeskused, sh RMK ja Keskkonn ameti looduskeskused, TTÜ Särghaua maateaduse ja keskkonnatehnoloogia õppekeskus ja TÜ Loodusmuuseum.

TÜ Loodusmuuseumi püsinäitus viidi tipptasemele

Tartu Ülikooli Loodusmuuseumi külastajaid tervitab alates 2016. jaanuarist uus kaasaegne püsinäitus „Maa. Elu. Lugu“, mis rikastab oluliselt keskkonnahariduse taset Eestis.

Kolm ja pool aastat kestnud tööde tulemusel sündinud püsinäitus põimib omavahel geoloogia, zooloogia, botaanika ja mükoloogia. Muuseumi kahel korrusel on võimalik tutvuda ligi 7000 eksponaadiga, mis annab esindusliku ülevaate Maa ja elustiku arenguloost ning elurikkusest.

Geoloogiasaal tutvustab Maa arengulugu alates Suurest Paugust kuni tänase päevani. Elurikkuse saalis saab ülevaate eluslooduse mitmekesisusest ning selle päritolust, sealhulgas saab vaadata tõtt esimese Eestist püütud šaakali topisega. Elumustrite saalis on Tartu meridiaanil paiknevaid kooslusi kujutavad dioraamid, alates tundrast kuni vihmametsani. Elavnurgas saab näha näiteks saare-roninastikut, Mehhiko punapõlvtarantlit ja roheleeguani.

Eesti vanima, 1802. aastast alates tegutseva muuseumi püsinäituse uuendamise ja kahe õppeklassi renoveerimisega loodi tänapäevased võimalused, et pakkuda mitmekülgset aktiivõpet.

Seda toetavad ka loodud IT-lahendused, sealhulgas näiteks multimeedia abil liikuma pandud Devoni ajastust pärit rüükala. Lisaks on tehtud spetsiaalselt lastele loodud lahendusi, ning esmakordselt on rajatud juurdepääs liikumispuudega inimestele.

KIK vahendas Regionaalarengu Fondist uue püsinäituse ja õpikeskkonna rajamiseks ca 1,87 miljonit eurot, Tartu Ülikooli omaosalus oli ca 298 000 eurot.

KIKi projektikoordinaator
Eerika Purgel

Selleks, et luua tänapäevane ja külastajaid kaasahaarav õpikeskkond, oli vaja suuremat investeerimist, mida KIKil oli hea meel vahendada. Soovitan kõigil uuenenud loodusmuuseumis ära käia, sest väärivad eksponaadid on korda tehtud ja lisaks on rajatud uusi põnevaid IT-lahendusi. Väga oluline on see, et näitusele pääsevad nüüd mugavalt ligi ka liikumiskiiranguga loodushuvilised.

Foto: Kaisa Tammoja

Kümnes Põlva ökofestival väärtustas rohelist eluviisi

Põlvamaal toimus augustis kümnes ökofestival „Rohelisem elu“, mis tutvustas rohkem kui 6000 inimesele säästvaid ja elukeskkonda hoidvaid tegutsemise viise.

Kolme päeva jooksul tutvustati Põlvamaa eri paigus külalistele kohaliku looduse mitmekesisust, elukeskkonda hoidvaid tegutsemise viise ja säästvaid lahendusi igapäevaelus. Oma ala asjatundjate käe all sai õppida ökovärvide valmistamist, looduslikest vahenditest pesu- ja värvainete valmistamist, linnuvaatluse põhitõdesid ning võrrelda erinevate valgustite säästlikkust ja kasutusvõimalusi. Loodusesõbrad said tutvust teha taevaskodadega ning sipelgariigi ja nahkhiirte elustiiliga; julgemad panid endid aga proovile ööpäeva kestval ellujäämiskursusel. Lõkkeloengul „Kool, kodu ja keskkonnaharidus“ jagasid kogemusi erinevate hariduskogukondade eestvõtjad ning vestlusringis oli võimalus kaasa rääkida kõigil osalejatel. Ökofestivali töötubades ja loodusretkedel osales ligi 250 inimest.

Ökofestivali perepäeval, mis toimus Põlva Talurahvamuuseumis Karilatsis, oli kohal 170 erinevat asutust ja organisatsiooni, kes tutvustasid oma tegevusi. Perepäeval osales ligi 6000 inimest. Lapsed said osaleda jäätise ja või valmistamise õpitoas, uurida Keskkonnaameti interaktiivseid õppevahendeid ja said teada, mida põnevat saab toota jäätmetest.

Ökofestivali korraldas SA Põlvamaa Arenduskeskus koos Põlva Maavalitsuse ja Põlvamaa Omavalitsuste Liiduga.

KIK toetas festivali korraldamist keskkonnaprogrammist 8285 euroga, Põlva Maavalitsus 2500 ja Põlvamaa Omavalitsuste Liit 1500 euroga. KIK on festivali toimumist toetanud aastast 2007.

Ökofestivali külalistele tutvustati kohaliku looduse mitmekesisust, elukeskkonda hoidvaid tegutsemise viise ja säästvaid lahendusi igapäevaelus.

Nutikas linnumääraja aitab Eesti linde tundma õppida

Eesti Ornitoloogiaühingu eestvedamisel sündis uus interneti- ja äpipõhine linnumääraja, mis aitab kõigil huvilistel Eesti linnuliike senisest kaasaegsemal ja atraktiivsemal moel tundma õppida.

Eesti Ornitoloogiaühingu ning 5D Vision ja Walk & Learn koostöös sündinud linnumääraja aitab algajal linnuhuvilisel looduses kohatud linnuliiki tuvastada silma hakanud tunnuste, näiteks suuruse, noka kuju, värvuse, elupaiga või mõne muu tunnuse järgi. Määraja sisaldab 267 Eesti linnuliiki, sealhulgas kõiki Eestis regulaarselt pesitsevaid, talvituvaid ja läbirändavaid linde ning ka mõningaid haruldusi. Iga liigi kohta on määrajas kirjeldus, pildid, helisalvestis ja levikukaart.

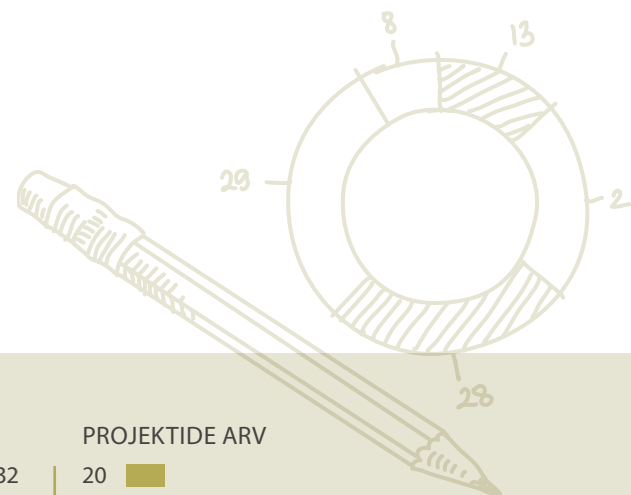
Lisaks hobivaatlemisele on nutimäärajat abivahendina hea kasutada ka lindudega seotud teemade käsitlemisel koolides, õppeprogrammides ja mujalgi.

Nutirakenduse „Eesti linnud“ saab oma nutitelefonisse tasuta alla laadida Google Play'st ja AppStore'ist ning linnumääraja veebikeskkonna leiab aadressilt linnud.loodus.ee.

Nutikat linnumäärajat toetas KIK keskkonnaprogrammist 15 201 euroga. Nutikas linnumääraja leidis tunnustamist ka Keskkonnaministeeriumi korraldatud „Aasta keskkonnategu 2015“ konkursil.

Määraja sisaldab 267 Eesti linnuliiki, sealhulgas kõiki Eestis regulaarselt pesitsevaid, talvituvaid ja läbirändavaid linde ning ka mõningaid haruldusi.

Keskkonnakorraldus

2015 KOKKU

24 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

1 352 531

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Väljamaksed keskkonnakorralduse projektidele (al 2011)

Keskkonnakorraldus, kaasrahastamine

1 084 532

267 999

PROJEKTIDE ARV

20

4

Ülevaade eelmisest aastast

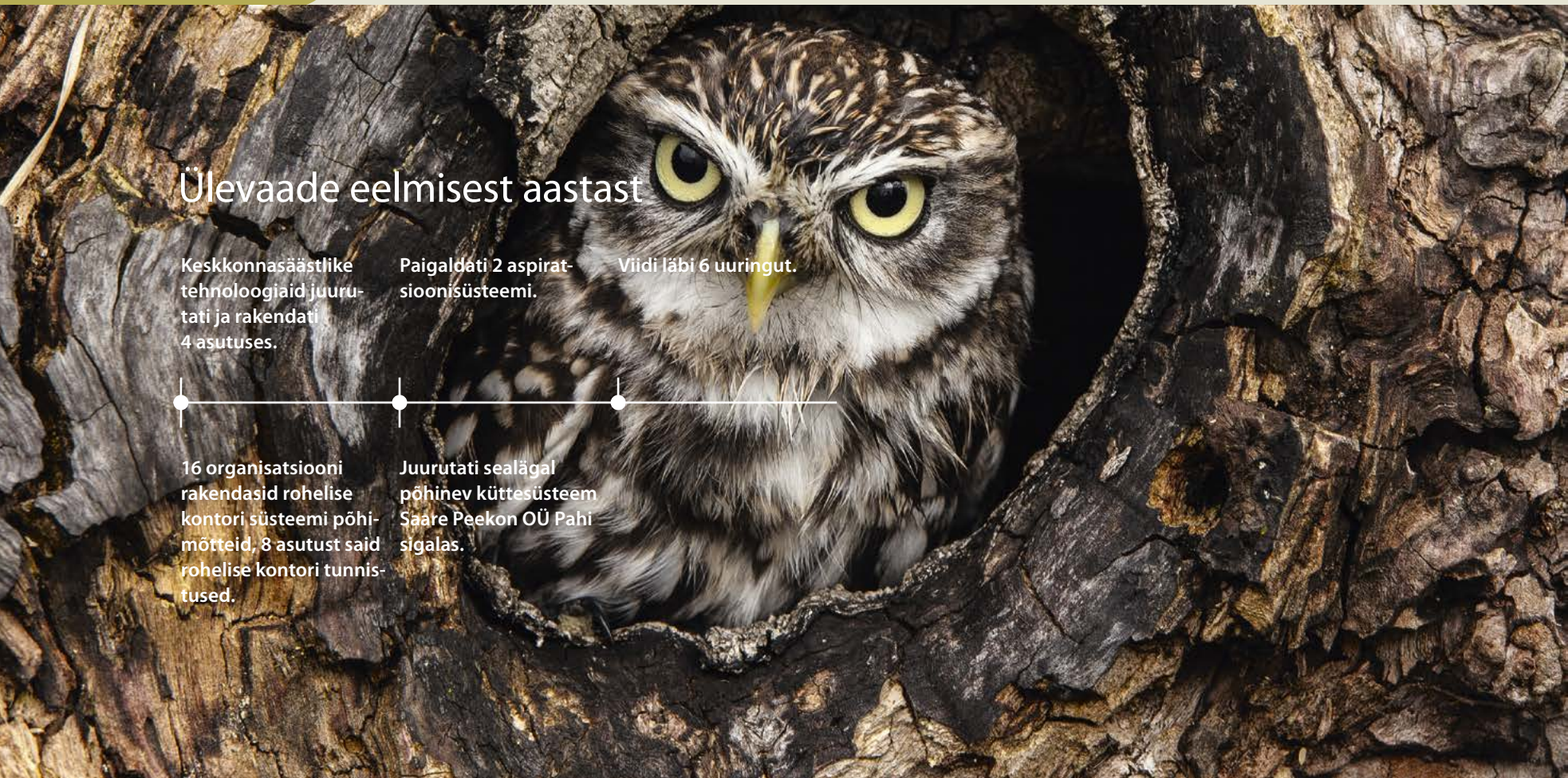
Keskkonnasäästlike tehnoloogiaid juurutati ja rakendati 4 asutuses.

Paigaldati 2 aspiratsioonisüsteemi.

Viidi läbi 6 uuringut.

16 organisatsiooni rakendasid rohelse kontori süsteemi põhimõtteid, 8 asutust said rohelse kontori tunnustused.

Juurutati sealägal põhinev küttesüsteem Saare Peekon OÜ Pahi sigalas.

Avinurme kooli tehnoloogiaklass sai parema hingamise

Avinurme Gümnaasiumi tehnoloogiaklass sai puidutolmu kogumiseks aspiratsioonisüsteemi, mis lahendas tolmu probleemi ja kõrvaldas ohu nii õpilaste kui ka õpetaja tervisele.

Avinurme koolis valmis 2009. aastal kaasaegne poiste tehnoloogiaklass, kus on võimalik õppida puu- ja metallitööd ning sepi- ja kütetöid. Tookord jäi trei-, frees- ja puurpinkide, lint- ja formaatsae, riht-paksushöövli, universaalpingi, lintliivi ja teiste seadmete ning poiste töölaudade juurde paigutatud puidutolmu kogumiseks aspiratsioonisüsteem.

Tolmu probleem lahenes 2015. aastal hädavajaliku statsionaarse aspiratsioonisüsteemi soetamisega. Paigaldatud tsentraalne puidupuru- ja tolmuimemissüsteem on Rootsi tootja Centab poolt välja töötatud spetsiaalselt koolides kasutamiseks. OÜ Centest ühendas seadme puidutolmu kokkukogumiseks kõikide puidutöötlemispunktidega. Lisaks saab süsteemi tänu kõrgvaakumile kasutada ka tsentraalse tolmuimejana ruumide täielikuks koristamiseks. Seade puhastab õhu tolmust vähemalt 99,8% ulatuses ja seega on tehnoloogiaklass nüüdsest õpikeskkonna nõuetele vastav.

Fotod: Mariika Schasmin

Avinurme kooli tehnoloogiaklass on nüüdsest õpikeskkonna nõuetele vastav.

Projekti maksumus oli 25 509 eurot, millest KIK toetas keskkonnaprogrammist 22 700 euroga ja ülejäänud 2809 eurot maksis Avinurme vallavalitsus.

Keskkonnajärevalve ja -seire

2015 KOKKU

10 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

3 257 310

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

ERF keskkonnajärevalve arendamine

2 094 579

PROJEKTIDE ARV

8

ERF keskkonnaseire arendamine

553 628

1

ERF keskkonna-hädaolukordadeks valmisoleku tagamise
infrastruktuuri arendamine

609 103

1

Ülevaade eelmisest aastast

Soetati 51 maastiku-
sõidukit ja 69 sõidu-
vahendit, sh bussid,
maasturid ja ujuv-
vahendid.

Soetati üks multi-
funktsionaalne
reostustõrjelaev.

Soetati 87 seiremooturit.

Rajati 4 ranniku- ja
naftareostuse võime-
kusega päästkeskust.

Olemas on 80 osaliselt
või täielikult moderni-
seeritud seirejaama.

Uued optilised seadmed tõhustavad keskkonnajärelevat

Keskonnainspeksioon (KKI) soetas tõhusama ja operatiivsema keskkonnajärelevat tagamiseks soojuskaamerad ja kaugusmõõtjaga binoklid.

KKI-l oli puudus spetsiifilistest vaatlusseadmetest, et tagada tõhus keskkonnajärelevat keerukates oludes. Tõhusamate kontrollidega aitab inspeksioon kaasa keskkonnavalaste õigusrikkumiste vähenemisele ning parandab üldist keskkonnavalat Eestis.

KKI soetas 30 soojuskaamerat, mis võimaldavad leida objekte nendelt lähtuva soojuskiirguse järgi. Soojuskaamerad võimaldavad tuvastada näiteks jahi- ja kalamehi või teisi soojust eraldavaid objekte täielikus pimeduses, udus ja ka piiratud nähtavusega tihedas metsas või võsas. Võrreldes tavaliste öövaatlusseadmetega tõstavad uued seadmed keskkonnajärelevat võimekust märgatavalt.

Foto: Kairi Männiste

Foto: Lea Palmre

Tõhusamaks kalandusalaseks järelevatveks soetas KKI 18 kaugusmõõtjaga binoklit. Kaugusmõõtjaga varustatud binoklid võimaldavad lisaks objekti vaatlemisele hinnata objektide vahelisi kaugusi, mille põhjal saab omakorda hinnata tegevuste või objektide seaduslikkust. Kaugusmõõtjaid saab samuti kasutada looduskaitstes ning muudes keskkonnakaitse valdkondades, mille kontrollimine eeldab objektide paiknemise või tegevuste asukoha hindamist.

Projekti toetas KIKi vahendusel Regionaalarengu Fond 116 258 euro ulatuses.

Tõhusamate kontrollidega aitab inspeksioon kaasa keskkonnavalaste õigusrikkumiste vähenemisele ning parandab üldist keskkonnavalat Eestis.

Maapõu

2015 KOKKU

25 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

894 997

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Maapõueteave (al 2011)

721 407

PROJEKTIDE ARV

22 ■

Maastike korrastamine (al 2011)

173 590

3 |

Ülevaade eelmisest aastast

150 karjääris viidi läbi kaevandamistegevuse aerokontroll.

Koostati Eesti mulla huumushorisoni ja lähtematerjali geo-keemiline atlas.

Selgitati välja Harju, Järva, Ida-Viru ja Lääne-Viru maakonnas kaevandamisega rikutud ja mahajäetud ehitusmaavarde karjäärid, nende pindalad ja heakorra seisundid.

Digitaliseeriti põlevkivi altkaevandatud alade 1200 planšetti.

Toimus 3 konverentsi, kus osales ca 320 inimest.

Viidi läbi 5 uuringut.

Turbaliit uuris turba kaevandamise keskkonnamõjude vähendamist

Eesti Turbaliit viis läbi uuringu, et selgitada välja turba kaevandamisega kaasnevate keskkonnamõjude vähendamise võimalikkus.

Turvas on Eesti jaoks väärtuslik maavara ning Eestis on 115 kehtivat turba kaevandamise luba kogupindalal 20 970 hektarit. Turbatootmisega kaasnev kuivendamine võib omada aga keskkonnale negatiivset mõju kuni 200–300 meetri kaugusele väljaspool kaevealadid.

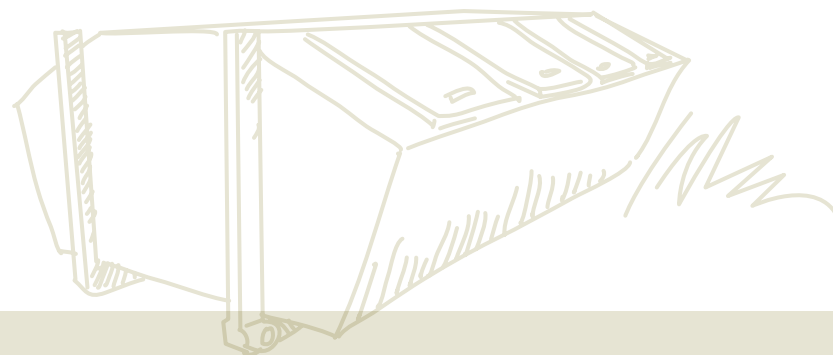
Analüüsi eesmärk oli välja selgitada optimaalne lahendus selleks, et turba kaevandamisega kaasnev kuivenduse mõju külgnevatele sooladele oleks senisest väiksem. Erilise tähelepanu all olid Natura 2000 võrgustikku kuuluvad elupaigad, mis Eestis on sageli moodustatud olemasolevate turbatootmisalade mõjualasse.

Analüüsi arvutused näitasid, et vee äravoolu tõkestamiseks on parim lahendus tõkettamm, mille rajamisel väheneb mõjuala ulatus ca 80–90%. Sealhulgas väheneksid õhku paiskuvate kasvuhoonegaaside kogused ca 70%. Samas näitas majanduslik analüüs, et olemasolevate tootmisalade puhul tõkettamm majanduslikku efekti ei annaks. Tõkettamm oleks nii majanduslikult kui keskkonnakaitseliselt mõttekas uute tootmisalade rajamisel, kuna kaevandatav varu kasutatakse senisest tõhusamalt ära.

Analüüsi läbiviijad koostasid ka välikatse skeemi, et planeeritava seire abil kontrollida, kas teoreetilised lahendused töötavad.

KIK toetas analüüsi läbiviimist keskkonnaprogrammist 17 241 euroga.

Jäätmekäitlus

2015 KOKKU

107 PROJEKTI

VÄLJAMAKSED EURODES

13 127 005

VÄLJAMAKSED PROJEKTIDELE

Ohtlike jäätmete käitlemine	500 234
Tavajäätmete käitlemine	24 899
Maastikupilti kahjustava ehitise lammutamine	445 012
ÜF jääkreostuse kõrvaldamine endistel sõjaväe- ja tööstusaladel	5 674 083
ÜF jäätmete kogumise, sortimise ja taaskasutusse suunamise arendamine	2 524 602
ÜF jääkreostusobjektide inventariseerimine	1 238 223
ÜF põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavate prügilate sulgemine ja korrastamine	2 558 255
ÜF põlevkivienergeetika jäätmeheidlate sulgemine ja tuhaärastussüsteemi uuendamine	161 696

PROJEKTIDE ARV

46	█
3	
37	█
3	
12	█
1	
4	
1	

Ülevaade eelmisest aastast

Rajati Kareda keskkonnajaama hoone suurjäätmete vastuvõtmiseks.

Suleti Rakke lubjatehase prügilat – viimane nõuetele mittevastav prügilat.

Endistel sõjaväe- ja tööstusaladel lokaliseeriti 22 reostuskollet.

Suleti 108 hektari ulatuses põlevkivitööstuse nõuetele mittevastavaid prügilaid.

Türi, Paide, Põltsamaa, Suure-Jaani ja Väandra jäätmejaamades koguti kokku ca 136 tonni suuregabariidilisi jäätmeid.

Lammutati 71 hoonet.

Korrastati 26 nõuetele mittevastavat tavajäätmeprügilat.

Jäätme- ja ümberlaadimisjaamas loodi võimekus jäätmete edasiseks käitlemiseks 111 588 t/a.

Ohtlike jäätmete kogumisringide käigus koguti kokku ja käideldi rohkem kui 90 tonni ohtlikke jäätmeid ja ca 430 tonni eterniiti.

Uus sorteerimissüsteem suunab rohkem pakendijäätmeid taaskasutusse

Pakendijäätmete kogumise, käitlemise ja taaskasutusse suunamisega tegelev ettevõtte RP Pakend OÜ võttis kasutusele kaasaegse ja võimeka pakendite sorteerimissüsteemi, mis kasvatas ettevõttes käideldavate pakendijäätmete koguse mitmekordseks.

RP Pakend OÜ teenindab suurt osa MTÜ Eesti Taaskasutusorganisatsiooni (ETO) üle-eestilisest avalikust pakendikonteinerite võrgustikust. ETO pakub tarbijatele pakendijäätmete tasuta üleandmiseks üle 2000 konteineri. Nendes on võimalik tagastada plast-, paber-, klaas- ja metallpakendeid. Uue

sorteerimissüsteemi kasutuselevõtu tingis pakendijäätmete voo järjepidev kasv ning soov kogutud segapakendist rohkem taaskasutatavat materjali välja sorteerida.

Uus sorteerimisliin käivitus 2015 juulis ja saavutas täisvõimsuse 2016. aasta alguseks. Pakendijäätmete sorteerimise tulemi ja ringlusse võetavate jäätmete taaskasutusmäära kasv on võrreldes varasemaga märkimisväärne.

Sorteerimisliini ehitust kaastrahastas 119 137 euro ulatuses KIKi vahendusel Ühtekuuluvusfond. Ülejäänud summa ehk 145 612 eurot investeeris RP Pakend OÜ omavahenditest.

Foto: Evellyn Jasson

Kesk-Eesti ohtlike jäätmete kogumisringid on elanike seas populaarsed

MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus korraldab viies Kesk-Eesti maakonnas kogumisringe, mille käigus saavad inimesed oma kodu lähedal tasuta ära anda kodumajapidamisse tekkinud ohtlikke jäätmeid.

Kuigi igas omavalitsuses on ohtlike jäätmete vastuvõtukohad olemas, on jäätmete kogumisringid elanikkonna seas väga populaarsed. Suur osa kogumisringide osavõtjatest on pensionärid, kelle põhiline probleem on selles, et neil puudub transport, et jäätmed ise jäätmejaama ära viia.

MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskus korraldab kogumisringe nendes omavalitsustes, kes selleks soovi avaldavad. Tavaliselt toimuvad ringid Järva-, Rapla-, Jõgeva-, Viljandi-, Tartumaal

kord aastas, kevadel või suvel. Üldjuhul võtavad kogumisringidest osa 22 omavalitsust ja kokku toimub 19 ringi, sest väiksemates omavalitsustes teenindab kogumisauto ühe ringiga kahte valda.

Koguseliselt moodustavad kõige suurema osa kogumisringidel kogutavatest jäätmetest vanad värvid ja lakid, seejärel ohtlike aineid sisaldanud pakendid, näiteks kõikvõimalikud aerosoolipudolid ning erinevad kemikaalid. Kogumisringidelt kokku kogutud ohtlikud jäätmed toimetab MTÜ ohtlike jäätmete käitlutsentsi omavale ettevõttele.

2015. aastal toetas KIK Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse poolt läbi viidavaid ohtlike jäätmete kogumisringe keskkonnaprogrammist summas 13 937 eurot.

Pärnu linnapilt paranes lagunenenud sõjaväehoone lammutamisega

Pärnu Linnavalitsus lammutas Rehepapi tänaval asuva lagunenenud ja ohtlikus seisukorras kasutuseta seisva endise sõjaväehoone, mille järel heakorrastas ka maa-ala.

Loode-Pärnu tööstusalal läbi viidud tööd algasid hoone järk-järgulise lammutamisega nn närija abiga, mis samal ajal purustas betooni ja sorteeris välja metalli. Väikeses mahus purustamine hoidis ära ülevõlgu tolmu tekkimise. Lammutuse ajal ilmnis üllatuseks, et hoonel oli topelt vundament, kuid seegi sai probleemideta üles võetud.

Endise sõjaväehoone lammutuse käigus sorteeriti tekkinud jäätmed liigiti. Tekkinud jäätmed suunati niipalju kui võimalik taaskasutusse. Metall viidi metallikokkuostu ning purustatud betoon ja tellis läksid kasutusse maapinna täitmiseks ja teedeehituseks. Taaskasutamiseks sobimatud jäätmed veeti Paikre prügilasse.

Seni maastikupilti kahjustanud hoone lammutamise ja maa-ala korrastamise üle on rõõmsad piirkonnas jalutajad. Lisaks on plussiks see, et mahajäetud kohas on nüüd ebaseaduslik prügistamine lõppenud.

Hoone lammutust rahastas keskkonnaprogrammist KIK 15 262 euro ulatuses, 1696 euro suuruse omafinantseeringuna panustas Pärnu Linnavalitsus.

Endise sõjaväehoone lammutuse käigus sorteeriti tekkinud jäätmed liigiti. Tekkinud jäätmed suunati niipalju kui võimalik taaskasutusse.

Foto: Rauno Lee

KIKi esindaja Pärnumaal
Margit Nõgene

Hoone lammutamine parandas märgatavalt kinnistu maastikupilti: lammutatud on lagunenenud ja inimeste jaoks ohtlik hoone ning kinnistule ei viida enam ebaseaduslikke jäätmeid. Soovin tänada Pärnu Linnavalitsust professionaalse ja meeldiva koostöö eest.

Bilanss

eurodes

	31.12.2015	31.12.2014
VARAD		
Käibevara		
Raha	69 484 485	52 607 851
Nõuded ja ettemaksud	32 331 126	38 535 413
Kokku käibevara	101 815 611	91 143 264
Põhivara		
Nõuded ja ettemaksud	101 016 643	104 219 156
Materiaalne põhivara	106 856	162 121
Immateriaalne põhivara	180 588	153 657
Kokku põhivara	101 304 087	104 534 934
KOKKU VARAD	203 119 698	195 678 198
KOHUSTUSED JA NETOVARA		
Lühiajalised kohustused		
Laenukohustused	6 919 235	46 770
Võlad ja ettemaksud	10 855 000	17 918 827
Sihtotstarbelised tasud, toetused	3 584 103	27 099 987
Kokku lühiajalised kohustused	21 358 338	45 065 584
Pikaajalised kohustused		
Laenukohustused	94 454 416	66 767 908
Kokku pikaajalised kohustused	94 454 416	66 767 908
KOKKU KOHUSTUSED	115 812 754	111 833 492
NETOVARA		
Sihtkapital	1 488 897	1 488 897
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	82 355 809	74 778 310
Aruandeaasta tulem	3 462 238	7 577 499
Kokku netovara	87 306 944	83 844 706
KOKKU KOHUSTUSED JA NETOVARA	203 119 698	195 678 198

Tulemiaruanne

eurodes

	2015	2014
TULUD		
Annetused ja toetused	97 635 220	107 495 944
Muud tulud	35 082 985	38 338 022
Kokku tulud	132 718 205	145 833 966
KULUD		
Jagatud annetused ja toetused	-124 905 022	-133 998 312
Mitmesugused tegevuskulud	-1 205 780	-1 263 788
Tööjõukulud	-3 868 709	-3 802 480
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-157 072	-172 516
Kokku kulud	-130 136 583	-139 237 096
PÕHITEGEVUSE TULEM	2 581 622	6 596 870
Finantstulud ja -kulud	880 616	980 629
ARUANDEAASTA TULEM	3 462 238	7 577 499

Antud sihtfinantseerimise kulud keskkonnakaitsevaldkondadele

eurodes

	2015	2014
1. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2015		
1.1. Veemajandus	960 171	0
1.2. Jäätmekäitlus	314 204	0
1.3. Looduskaitse	612 912	0
1.4. Metsandus	475 295	0
1.5. Maapõu	26 596	0
1.6. Atmosfääriõhu kaitse	211 147	0
1.7. Keskkonnateadlikkus	493 633	0
1.8. Kalandus	85 731	0
1.9. Keskkonnakorraldus	43 858	0
1.10. Merekeskkond	34 800	0
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2015	3 258 347	0
2. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2014		
2.1. Veemajandus	4 631 910	1 113 486
2.2. Jäätmekäitlus	698 020	413 335
2.3. Looduskaitse	2 214 139	360 763
2.4. Metsandus	2 758 175	201 473
2.5. Maapõu	853 119	115 735
2.6. Atmosfääriõhu kaitse	2 711 602	239 106
2.7. Keskkonnateadlikkus	2 097 298	753 045
2.8. Kalandus	795 541	472 804
2.9. Keskkonnakorraldus	724 103	253 799
2.10. Merekeskkond	476 335	57 824
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2014	17 960 243	3 981 370
3. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2013		
3.1. Veemajandus	1 434 066	5 694 097
3.2. Jäätmekäitlus	10 314	765 262
3.3. Looduskaitse	851 174	2 525 149
3.4. Metsandus	657 200	1 434 963
3.5. Maapõu	255 594	518 876
3.6. Atmosfääriõhu kaitse	1 164 946	1 775 058
3.7. Keskkonnateadlikkus	258 775	2 548 421
3.8. Kalandus	137 015	1 262 443
3.9. Keskkonnakorraldus	124 051	864 481
3.10. Merekeskkond	47 757	190 828
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2013	4 940 891	17 579 578
4. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2012		
4.1. Veemajandus	212 688	2 087 496
4.2. Jäätmekäitlus	0	1 501
4.3. Looduskaitse	0	998 371
4.4. Metsandus	107 067	2 239 971

Antud sihtfinantseerimise kulud keskkonnakaitsevaldkondadele, järg

	2015	2014
4.5. Maapõu	0	101 011
4.6. Atmosfääriõhu kaitse	1 043 417	1 046 008
4.7. Keskkonnateadlikkus	3 963	705 841
4.8. Kalandus	-1 118	216 876
4.9. Maakondlik	0	46 966
4.10. Maakondlik keskkonnateadlikkus	0	76 000
4.11. Keskkonnakorraldus	0	398 509
4.12. Merekeskond	-774	210 801
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2012	1 365 244	8 129 351
5. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2011		
5.1. Veemajandus	0	255 645
5.2. Looduskaitse	-867	17 399
5.3. Maapõu	-286	455 726
5.4. Atmosfääriõhu kaitse	205 740	1 673 531
5.5. Keskkonnateadlikkus	-460	128 989
5.6. Kalandus	0	68 735
5.7. Maakondlik	0	76 684
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2011	204 128	2 676 710
6. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2010		
6.1. Veemajandus	62 880	242 286
6.2. Looduskaitse*	0	-126 702
6.3. Metsandus	0	-670
6.4. Keskkonnakorraldus	0	-18 289
6.5. Keskkonnateadlikkus	0	28 212
6.6. Jäätmekäitlus	10 210	0
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2010	73 090	124 838
7. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2009		
7.1. Veemajandus	0	24 289
7.2. Metsandus	-69	0
7.3. Keskkonnateadlikkus	0	-426
7.4. Kalandus	0	46 870
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2009	-69	70 733
8. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2008		
8.1. Metsandus	0	-601
8.2. Jäätmekäitlus	0	-979
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2008	0	-1 580
9. SIHTFINANTSEERITUD KESKKONNAKAITSEVALDKONNAD 2006		
9.1. Jäätmekäitlus	0	-960
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2006	0	-960
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad 2006–2015	27 801 874	32 560 041
10. 10.1. Annetused, BONUS	12 308	12 908
11. 11.1. Kodumaise sihtfinantseerimise vahendamine tegevuskuludeks	9 433	0
Kokku keskkonnakaitsevaldkonnad	27 823 614	32 572 948

Antud välisabi kulud projektidele

eurodes

	Fond/Rahastusotsus	2015	2014
1. VÄLISABI VAHENDAMINE PÕHIVARA SOETUSEKS			
1.1. Projektid*	ÜF periood 2007–2013	59 856 818	71 838 837
1.2. Projektid*	ERF periood 2007–2013	5 931 994	5 917 173
1.3. Projektid*	Roheline Investeeringiskesk	12 865 174	9 713 527
1.4. Projektid*	ESF periood 2007–2013	161 602	429 240
1.5. Projektid*	ÜF periood 2014–2020	2 164 962	0
Kokku välisabi vahendamine põhivara soetuseks		80 980 550	87 898 776
2. VÄLISABI KAASFINANTSEERIMINE PÕHIVARA SOETUSEKS			
2.1. Projektid*	LIFE, INTERREG	396 444	206 208
2.2. Projektid**	ÜF periood 2007–2013	0	-5 279 691
2.3. Projektid**	ÜF periood 2014–2020	80 981	0
Kokku välisabi kaasfinantseerimine põhivara soetuseks		477 425	-5 073 483
3. VÄLISABI KAASFINANTSEERIMISE VAHENDAMINE PÕHIVARA SOETUSEKS			
3.1. Projektid*	ÜF periood 2014–2020	197 916	0
Kokku välisabi kaasfinantseerimise vahendamine põhivara soetuseks		197 916	0
4. VÄLISABI VAHENDAMINE TEGEVUSKULUDEKS			
4.1. Projektid*	ÜF periood 2007–2013	11 148 551	14 361 027
4.2. Projektid*	ERF periood 2007–2013	2 714 425	2 540 891
4.3. Projektid*	ESF periood 2007–2013	705 215	1 155 240
4.4. Projektid*	ÜF periood 2014–2020	581 457	0
Kokku välisabi vahendamine tegevuskuludeks		15 149 649	18 057 158
5. VÄLISABI KAASFINANTSEERIMINE TEGEVUSKULUDEKS			
5.1. TA projektide ettevalmistamiseks	ÜF 2003/EE/16/P/PE/012	31 027	-25 958
5.1.1. TA Poolkoksi ja tööstusjäätmete prügilate sulgemise ettevalmistamiseks Kohtla-Järvel ja Kiviõlis	ÜF 2003/EE/16/P/PE/012	31 027	48 384
5.1.2. TA Põltsamaa ja Pedja jõe piirkonna veemajanduse projekti ettevalmistamiseks**	ÜF 2003/EE/16/P/PE/012	0	-74 342
5.2. Projektid*	ERF periood 2007–2013	0	1 077
5.3. Projektid*	LIFE, INTERREG	233 008	567 793
5.4. Projektid*	ÜF periood 2014–2020	8 082	0
Kokku välisabi kaasfinantseerimine tegevuskuludeks		272 117	542 912
6. VÄLISABI KAASFINANTSEERIMISE VAHENDAMINE TEGEVUSKULUDEKS			
6.1. Projektid*	ÜF periood 2014–2020	3 752	0
Kokku välisabi kaasfinantseerimise vahendamine tegevuskuludeks		3 752	0
Kokku antud välisabi kulud projektidele		97 081 408	101 425 364

* Kajastatud koondina ** Kaasfinantseerimise hüvitamine Ühtekuuluvusfondist

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE KOKKUVÕTLIKE FINANTSARUANNETE KOHTA

Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus nõukogule

Kokkuvõtlikud finantsaruanded, mis sisaldavad bilanssi seisuga 31. detsember 2015, tulemiaruanne eeltoodud kuupäeval lõppenud aasta kohta ning nendega seotud lisasid, on tuletatud Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus auditeeritud raamatupidamise aastaaruandest 31. detsembril 2015 lõppenud aasta kohta. Me avaldasime modifitseerimata auditiarvamuse selle raamatupidamise aastaaruande kohta oma 15. aprilli 2016 aruandes.

Kokkuvõtlikud finantsaruanded ei sisalda kogu avalikustatavat informatsiooni, mis on nõutav vastavalt Eesti heale raamatupidamistavale. Kokkuvõtlike finantsaruannete lugemine ei asenda seetõttu Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus auditeeritud raamatupidamise aastaaruande lugemist.

Juhatus kohustus seoses kokkuvõtlike finantsaruannetega

Juhatus vastutab auditeeritud raamatupidamise aastaaruandest tuletatud kokkuvõtlike finantsaruannete koostamise eest.

Vandeauditori kohustus

Meie kohustus on avaldada arvamus kokkuvõtlike finantsaruannete kohta meie protseduuride põhjal, mis viidi läbi kooskõlas rahvusvahelise auditeerimise standardiga (ISA) 810 „Kokkuvõtlike finantsaruannete kohta aruandmise töövõttud“.

Arvamus

Meie arvates on kokkuvõtlikud finantsaruanded, mis on tuletatud Sihtasutuse Keskkonnainvesteeringute Keskus 31. detsembril 2015 lõppenud aasta auditeeritud raamatupidamise aastaaruandest, järjepidevad kõigis olulistes osades selle raamatupidamise aastaaruandega.

Laile Kaasik
Vandeauditor, litsents nr 511

Liina Oolup
Vandeauditor, litsents nr 661

BDO Eesti AS
Tegevusluba number 1
A. H. Tammsaare tee 47, Tallinn 11316

6. mai 2016

BDO Eesti AS
Registrikood 10309827 VAT nr EE100081343 Tegevusluba 1

BDO Eesti AS, Estonian limited liability company, is a member of BDO International Limited, a UK company limited by guarantee, and forms part of the international BDO network of independent member firms.

**KESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS**

SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Narva mnt 7A, VI korrus, 10117 Tallinn

tel 627 4171

info@kik.ee

www.kik.ee

Tekstid: Eva Pärtel

Portreefotod: Jarek Jõepera

Kujundus: Pult

Trükk: K-Print

Raamat on trükitud 100% taaskasutatud
kiust valmistatud keskkonnasõbralikule
trükipaberile CyclusOffset.

